

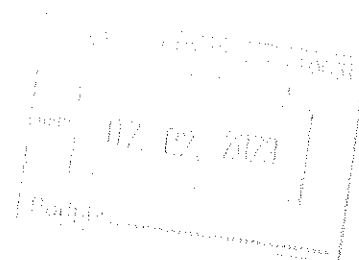
Mjr rez. dr Marek Gaska
marek_gaska @poczta.onet.pl

Grabowiec, 02. 02. 2023 r.

Szanowna
Rada Gminy Grabowiec

Szanowny Pan Bartosz Poppek
Wójt Gminy Grabowiec

Ul. Rynek 3
22-425 Grabowiec

Petycja

w sprawie poprawy ochrony i opieki nad zabytkami oraz miejscami Pamięci Narodowej w Gminie Grabowiec.

Szanowni Państwo

Podstawą do złożenia wymienionej petycji jest próba wsparcia wspólnoty samorządowej w dziedzinie ochrony i opieki nad zabytkami oraz miejscami Pamięci Narodowej. Sprzyja temu Polski Ład. Rządowy Program Odbudowy Zabytków. Ogłoszenie Nr 1/2023 o wydłużeniu naboru wniosków o dofinansowanie z rządowego Programu Odbudowy Zabytków. Termin został przedłużony do 17 marca 2023 r.

Podmiot wnoszący: mjr rez. dr Marek Gaska, prezes Zarządu Oddziału TWO w Zamościu, były wykładowca prawa humanitarnego w AON. W konkursie na najlepszą rozprawę doktorską obronioną w roku akademickim 1998/1999 uzyskałem nagrodę trzeciego stopnia za opracowanie tematu: *Zbrojnych ruch oporu w warunkach okupacji*. W pracy kwalifikacyjnej zajmowałem się również ochroną dóbr kultury w czasie działań partyzanckich na terytorium okupowanym. Byłem członkiem ZG PCK, członkiem Komisji Ochrony Znaków PCK i Komisji Upowszechniania Prawa Humanitarnego przy ZG PCK. Jestem autorem kilkudziesięciu opracowań z zakresu:

- ochrony zabytków w czasie wojny i sytuacji kryzysowych,
- OC, zarządzania kryzysowego i stanów nadzwyczajnych,
- międzynarodowego prawa humanitarnego konfliktów zbrojnych

Petycja

Dotyczy: Po pierwsze, ochrony prawnej i opieki na zabytkami znajdującymi się na terenie gminy Grabowiec w pisanych do rejestru zabytków nieruchomych i do rejestru zabytków archeologicznych województwa lubelskiego (Dz. Urz. Woj. Lub. z 2022 r., poz. 1049) a także zabytków nie w pisanych do żadnego z tych rejestrów, takich jak:

- a) nieruchomość będące dziełem człowieka lub związanych z jego działalnością i stanowiące świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową,
- b) zabytek archeologiczny – będący powierzchnią, podziemną lub podwodną pozostałością egzystencji i działalności człowieka, złożoną z nawarstwień kulturowych i znajdujących się w nich wytworów bądź ich śladów albo zabytek ruchomy będący ich wytworem.

Po drugie, ochrony miejsc Pamięci Narodowej. W związku z tym, że nie ma definicji legalnej „miejsc pamięci narodowej”. Na podstawie literatury przedmiotu można stwierdzić, że za miejsce pamięci narodowej uznaje się grób i cmentarz wojenny, nieruchomość lub obiekt budowlany albo jego pozostałości, upamiętniające postacie lub wydarzenia znaczące dla Narodu i Państwa Polskiego, a w szczególności pomnik, krzyż przydrożny, kapliczka czy też inny przedmiot związany z wydarzeniami lub postaciami znaczącymi dla Narodu i Państwa Polskiego, np. tablica pamiątkowa.

Przedmiot Petycji

- uaktualnienie rejestru zabytków nieruchomych i rejestru zabytków archeologicznych gminy Grabowiec wpisanych do rejestru województwa lubelskiego,
- uaktualnienie gminnej ewidencji zabytków *Zarządzeniem Wójta Gminy, zgodnie z dyspozycją wynikającą z art. 22, ust. 4 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie i opiece nad zabytkami. Przepis ten stwierdza, że Wójt prowadzi gminną ewidencję zabytków w formie zbioru kart adresowych zabytków nieruchomych z terenu gminy. W gminnej ewidencji zabytków powinny być ujęte: zabytki nieruchome wpisane do rejestru, inne zabytki nieruchome znajdujące się w wojewódzkiej ewidencji zabytków, inne zabytki nieruchome wyznaczone przez wójta w porozumieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków,*
- przeprowadzenie prac, konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków lub znajdujących się w ewidencji zabytków wskazanej w art. 22 ustawy,
- doprowadzenie do świadomości mieszkańców, organów i instytucji gminnych, że ustanowienie ochrony miejsc Pamięci Narodowej jest obowiązkiem wspólnoty samorządowej,
- wzmocnienie ochrony miejsc Pamięci Narodowej oraz wskazanie podmiotów zobowiązanych do utrzymania takich miejsc,
- wskazanie Rady Gminy Grabowiec, jako organu partycypującego w ustanawianiu miejsc Pamięci Narodowej na terenie Gminy,
- wskazanie Rady Gminy Grabowiec, jako organu partycypującego w ustanawianiu ochrony i wskazaniu podmiotu zobowiązanego do utrzymania miejsca Pamięci Narodowej,

- ustanowienie i promowanie Szlaków Pamięci Narodowej (Lokalnej) *Rzeczypospolitej Grabowieckiej*,
- przeprowadzenie warsztatów edukacyjnych dla mieszkańców Gminy, młodzieży szkolnej o zabytkach i miejscach Pamięci Narodowej,
- przeprowadzenie seminarium popularnonaukowego, nt. ochrony zabytków i miejsc Pamięci Narodowej,
- przeprowadzenie konkursu dla młodzieży szkolnej o zabytkach i miejscach Pamięci Narodowej na terenie Gminy Grabowiec,
- zorganizowanie wystawy fotograficznej o zabytkach i miejscach Pamięci Narodowej na terenie Gminy Grabowiec,
- opracowanie wydawnictwa o zabytkach i miejscach Pamięci Narodowej na terenie Gminy Grabowiec,
- promowanie przez organy i instytucje gminne zdobywania odznaki „Opiekuna miejsc Pamięci Narodowej” i „Za opiekę nad zabytkami”,
- ustanowienie społecznego edukatora przy Izbie Pamięci w zakresie ochrony zabytków i miejsc Pamięci Narodowej,
- zmiana nazwy „Izba Pamięci” na Narodową Izbę Pamięci. W moim przekonaniu wynikłoby to z *Ustawy z dnia 18 grudnia 1998 r. o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu* (Dz. U. z 2021 r., poz. 177, z 2022 r., poz. 375, 1259, 1283),
- posadowienie, przy pałacu w Szystowicach, tablicy pamiątkowej, która będzie przypominała, iż w czasie II wojny światowej na terenie tego obiektu funkcjonowała Szkoła Niższego Dowodzenia III Rejonu AK Obwodu Hrubieszów, (właściciel posesji wyraził zgodę) i ustanowienie tego obiektu miejscem Pamięci Narodowej,
- złożenie wniosku do Generalnego Konserwatora Zabytków o przyznanie właścicielowi pałacu i posesji odznaki „Za opiekę nad zabytkami”.

Zgodnie z *ustawą dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami* (Dz. U. z 2022 r., poz. 840) ustawodawca w sposób przykładowy wylicza na czym polega ochrona zabytków. Wedle *art. 4 ustawy* polega ona na podejmowaniu przez organy administracji publicznej działań mających na celu:

- 1) *zapewnienie warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych umożliwiających trwałe zachowanie zabytków oraz ich zagospodarowanie i utrzymanie,*
- 2) *zapobieganie zagrożeniom mogącym spowodować uszczerbek dla wartości zabytków,*
- 3) *udaremnianie niszczenia i niewłaściwego korzystania z zabytków,*
- 4) *przeciwdziałanie kradzieży, zaginięciu lub nielegalnemu wywozowi zabytków za granicę,*
- 5) *kontrolę stanu zachowania i przeznaczenia zabytków,*
- 6) *uwzględnianie zadań ochronnych w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz przy kształtowaniu środowiska.*

Natomiast opieka nad zabytkiem w myśl *art. 5 ustawy* sprawowana jest przez jego właściciela lub posiadacza i polega ona na zapewnieniu warunków, które ustawodawca również wymienia w sposób przykładowy do:

- 1) *naukowego badania i dokumentowania zabytku,*
- 2) *prowadzenia prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytku,*
- 3) *zabezpieczenia i utrzymania zabytku oraz jego otoczenia w jak najlepszym stanie,*
- 4) *korzystania z zabytku w sposób zapewniający trwałe zachowanie jego wartości,*
- 5) *popularyzowania i upowszechniania wiedzy o zabytku oraz jego znaczeniu dla historii i kultury.*

Przytaczam w całości *art. 4 ustawy dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami* aby podkreślić na czym polega w szczególności ochrona i opieka nad zabytkami i aby zasygnalizować Szanownej Radzie problem, który wymaga od organów administracji samorządowej działań opiekuńczych, kontrolnych i kreatywnych w imię dobra wspólnego oraz oczekiwań wspólnoty samorządowej.

Szanowni Państwo,

proszę treść *art. 4 ustawy* porównać z odpowiedziami, które Rada przygotowała na moje petycje lub skargi dotyczące ochrony zabytków i opieki nad zabytkami oraz ochrony miejsc Pamięci Narodowej.

Zgodnie z *art. 6 ustawy* ochronie podlegają zabytki nieruchome i ruchome oraz zabytki archeologiczne. *Ust. 2, art. 6 ustawy* dopuszcza także możliwość ochrony nazw geograficznych, historycznych lub tradycyjne nazwy obiektu budowlanego, placu, ulicy lub jednostki osadniczej. Dlatego m.in. pozwoliłem sobie złożyć petycję, którą przywołuję w swoim wystąpieniu: *Petycja z 12 lipca 2022 r. (data wpływu 13.07. 2022r.) w sprawie podjęcia działań edukacyjnych, informacyjnych, wydawniczych oraz w zakresie prawa miejscowego w celu wypromowania nazwy historycznej Rzeczpospolita Grabowiecka.*

W świetle cytowanego już *art. 6, ust. 1 ustawy* ochronie i opiece podlegają zabytki nieruchome, które wymieniono w sposób przykładowy, będące:

a) krajobrazami kulturowymi, (dlatego proponowałem utworzenie na terenie Góry Zamkowej - jest zabytkiem wpisanym do rejestru, Dańczypola i Bronisławki - parku kulturowego i złożyłem petycję w tej sprawie: *Petycja z 10. 09. 2021 r. (data wpływu 13.09. 2021 r.) w sprawie zagospodarowania obiektu zabytkowego tzw. Góry Zamkowej i utworzenia Parku kulturowego;*

b) układami urbanistycznymi i zespołami budowlanymi: (takim przykładem może być układ urbanistyczny, centrum Grabowca z tzw. Skwerkiem, dlatego proponowałem, przeniesienie placu targowego na teren parkingu przy ulicy Koziej i nazwanie skweru im. Rzeczypospolitej Grabowieckiej - i złożyłem petycję w tej sprawie: *Petycja z 22 grudnia 2021 r. (data wpływu 23.12. 2021r.) w sprawie zorganizowania Placu Targowego w gminie Grabowiec spełniającego standardy nowoczesnego targowiska zgodnie z prawem powszechnie obowiązującym i przepisami prawa miejscowego;*

c) dziełami architektury i budownictwa: przykłady zabytkowej architektury wiejskiej znajdują się w Dańczypolu i Bronisławce, dlatego proponowałem utworzenie na terenie Góry Zamkowej, Dańczypola i Bronisławki - parku kulturowego i złożyłem petycję w tej sprawie: *Petycja z 10. 09. 2021 r. (data wpływu 13.09. 2021 r.) w sprawie zagospodarowania obiektu zabytkowego tzw. Góry Zamkowej i utworzenia Parku kulturowego;*

d) dziełami budownictwa obronnego: okopy obronne znajdują się w Bereściu przy cmentarzu wojennym,, który jest zabytkiem wpisanym do rejestru; wały obronne i pozostałości fosy na tzw. Górze Zamkowej; złożyłem petycję w tej sprawie: *Petycja z dnia 16 lipca 2020 r. do Rady Gminy w Grabowcu oraz do Wójta Gminy w sprawie wmurowania tablicy pamiątkowej na terenie dawnego folwarku Obłyczyn, m. Bereść, gdzie 12 czerwca 1944 r. banderowcy z UPA zamordowali polską rodzinę Kozłowskich; Petycja z 10. 09. 2021 r. (data wpływu 13.09. 2021 r.) w sprawie zagospodarowania obiektu zabytkowego tzw. Góry Zamkowej i utworzenia Parku kulturowego; Petycja 12.04. 2022 r. (data wpływu 12.04. 2022 r.) w sprawie rewitalizacji zabytkowych cmentarzy: rzymsko-katolickiego w Grabowcu, wojennych w Bereściu i na Wolicy w ramach projektu „Zabytkowe cmentarze - ocalamy od zapomnienia”.*

e) obiektami techniki, a zwłaszcza kopalniami, hutami, elektrowniami i innymi zakładami przemysłowymi: cegielnia znajdowała się przy tzw. Górze Zamkowej od strony Bronisławki, młyn w Grabowcu: złożyłem petycję w tej sprawie: *Petycja z 10. 09. 2021 r. (data wpływu 13.09. 2021 r.) w sprawie zagospodarowania obiektu zabytkowego, tzw. Góry Zamkowej i utworzenia Parku kulturowego;*

f) cmentarzami: (cmentarz grzebalny w Tuczępach, cmentarze żydowskie w Grabowcu), i złożyłem petycję w tej sprawie: *Petycja z 11. 04. 2022 r. (data wpływu 13.04. 2022 r.) w sprawie odnowienia cmentarzy żydowskich na terenie m. Grabowiec Góra oraz upamiętnienia Żydów grabowieckich poprzez działania wymienione w treści petycji;*

g) parkami, ogrodami i innymi formami zaprojektowanej zieleni: (park Hołużne - jest zabytkiem wpisanym do rejestr zabytków, założenie dworskie w Dańczypolu - jest zabytkiem wpisanym do rejestru zabytków, ale może być np. źródło w Dańczypolu): złożyłem petycję w tej sprawie: *Petycja z 10. 09. 2021 r. (data wpływu 13.09. 2021 r.) w sprawie zagospodarowania obiektu zabytkowego tzw. Góry Zamkowej i utworzenia Parku kulturowego; Grabowczyk – park podworski, Skomorochy Duże - dwór i park, Szyszowice - dwór i park*

h) miejscami upamiętniającymi wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji; (pobyt Henryka Sienkiewicza w Grabowczyku - park dworski - jest zabytkiem wpisanym do rejestru zabytków, w Dańczypolu, założenie dworskie - jest zabytkiem, wpisanym do rejestru zabytków, mogą nimi być obiekty związane z powstaniem *Rzeczypospolitej Grabowieckiej*, np. *Dwór Siedlisko, Pałac w*

Ornatowicach, Kaplica grobowa w Skomorochach Dużych, Pałac w Szystowicach-jest zabytkiem wpisanym do rejestru zabytków, budynki prywatne, pałace gdzie znajdowały się szpitale polowe, dawny Urząd Gminy w Grabowcu - jest zabytkiem wpisanym do rejestru zabytków); Petycja z 12 lipca 2022 r. (data wpływu 13.07. 2022r.) w sprawie podjęcia działań edukacyjnych, informacyjnych, wydawniczych oraz w zakresie prawa miejscowego w celu wypromowania nazwy historycznej Rzeczpospolita Grabowiecka.

W świetle cytowanego już *art. 6, ust. 1 ustawy* ochronie i opiece podlegają także zabytki ruchome będące, w szczególności:

- a) dziełami sztuk plastycznych, rzemiosła artystycznego i sztuki użytkowej,*
- b) kolekcjami stanowiącymi zbiory przedmiotów zgromadzonych i uporządkowanych według koncepcji osób, które tworzyły te kolekcje,*
- c) numizmatami oraz pamiątkami historycznymi, a zwłaszcza militariami, sztandarami, pieczęciami, odznakami, medalami i orderami,*
- d) wytworami techniki, a zwłaszcza urządzeniami, środkami transportu oraz maszynami i narzędziami świadczącymi o kulturze materialnej, charakterystycznymi dla dawnych i nowych form gospodarki, dokumentującymi poziom nauki i rozwoju cywilizacyjnego,*
- e) materiałami bibliotecznymi, o których mowa w art. 5 ustawy z dnia 27 czerwca o bibliotekach, (takie materiały znajdują się w domach prywatnych i Izbie Pamięci),*
- f) instrumentami muzycznymi,*
- g) wytworami sztuki ludowej i rękodzieła oraz innymi obiektami etnograficznymi,*
- h) przedmiotami upamiętniającymi wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji.*

Ochronie i opiece podlegają także zabytki (*art. 6, ust. 1 ustawy*)

3) zabytki archeologiczne będące, w szczególności:

- a) pozostałościami terenowymi pradziejowego i historycznego osadnictwa, np. tzw. Góra Zamkowa na Bronisławce, Grodzisko w Skibicach są zabytkami archeologicznymi wpisanymi do rejestru „C” zabytków archeologicznych województwa lubelskiego*
- b) cmentarzyskami, (dawne cmentarze żydowskie w Grabowcu: Petycja z 11. 04. 2022 r. (data wpływu 13.04. 2022 r.) w sprawie odnowienia cmentarzy żydowskich na terenie m. Grabowiec Góra oraz upamiętnienia Żydów grabowieckich poprzez działania wymienione w treści petycji.*
- c) kurhanami,*
- d) relikami działalności gospodarczej, religijnej i artystycznej.*

Zgodnie z *art. 7. ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami* formami ochrony zabytków są:

- 1) wpis do rejestru zabytków,
- 2) wpis na Listę Skarbów Dziedzictwa,
- 3) uznanie za pomnik historii,
- 4) utworzenie parku kulturowego; (dlatego proponowałem ochronę Górę Zamkową i pobliskich miejscowości poprzez utworzenie Parku kulturowego: *Petycja z 10. 09.*

2021 r. (data wpływu 13.09. 2021 r.) w sprawie zagospodarowania obiektu zabytkowego tzw. Góry Zamkowej i utworzenia Parku kulturowego,

- 5) *ustalenia ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego albo w decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzji o warunkach zabudowy, decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, decyzji o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej lub decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego.*

Jak powszechnie wiadomo rejestr zabytków dla zabytków znajdujących się na terenie województwa prowadzi wojewódzki konserwator zabytków. Rejestr prowadzi w formie odrębnych ksiąg dla zabytków: **nieruchomych, ruchomych i archeologicznych**. Rejestr zawiera dane osobowe obejmujące imię, nazwisko i adres zamieszkania lub nazwę i adres siedziby właściciela lub posiadacza zabytku lub użytkownika wieczystego gruntu, na którym znajduje się zabytek nieruchomy.

Według art. 9 ustawy do rejestru wpisuje się zabytek nieruchomy na podstawie decyzji wydanej przez wojewódzkiego konserwatora zabytków z urzędu bądź na wniosek właściciela zabytku nieruchomego lub użytkownika wieczystego gruntu, na którym znajduje się zabytek nieruchomy. W powyższym trybie do rejestru może być również wpisane otoczenie zabytku wpisanego do rejestru, a także nazwa geograficzna, historyczna lub tradycyjna tego zabytku.

Wpis do rejestru historycznego układu urbanistycznego, ruralistycznego lub historycznego zespołu budowlanego nie wyłącza możliwości wydania decyzji o wpisie do rejestru wchodzących w skład tych układów lub zespołu zabytków nieruchomych. Informację o wszczęciu postępowania w sprawie wpisania zabytku nieruchomego do rejestru oraz o ostatecznym zakończeniu tego postępowania wojewódzki konserwator zabytków przekazuje niezwłocznie właściwemu staroście. Informację o wszczęciu postępowania w sprawie wpisania zabytku nieruchomego do rejestru do czasu ostatecznego zakończenia tego postępowania podaje się do publicznej wiadomości na stronie Biuletynu Informacji Publicznej starostwa powiatowego, na obszarze którego znajduje się zabytek, a ponadto w siedzibie właściwego wojewódzkiego konserwatora zabytków lub w sposób zwyczajowo przyjęty w miejscowości, w której znajduje się zabytek. Wpisanie zabytku nieruchomego do rejestru ujawnia się w księdze wieczystej danej nieruchomości na wniosek wojewódzkiego konserwatora zabytków, na podstawie decyzji o wpisie do rejestru tego zabytku. Na wniosek wojewódzkiego konserwatora zabytków informację o wpisie zabytku nieruchomego do rejestru ogłasza się w wojewódzkim dzienniku urzędowym.

Zabytek ruchomy zgodnie z **art. 10. Ustawy wpisuje się do rejestru na podstawie decyzji wydanej przez wojewódzkiego konserwatora zabytków na wniosek właściciela tego zabytku**. Wojewódzki konserwator zabytków może wydać z urzędu decyzję o wpisie zabytku ruchomego do rejestru w przypadku uzasadnionej obawy zniszczenia, uszkodzenia lub nielegalnego wywiezienia zabytku za granicę albo wywiezienia za granicę zabytku o wyjątkowej wartości historycznej, artystycznej lub naukowej. Zabytek ruchomy stanowiący dobro kultury, o którym mowa w **art. 1, ust. 1, pkt 1 ustawy z dnia 25 maja 2017 r. o restytucji narodowych dóbr kultury** (Dz. U. z 2019 r. poz. 1591), podlega z urzędu wpisowi do rejestru. Minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego informuje

wojewódzkiego konserwatora zabytków o zaistnieniu podstaw do wpisu zabytku do rejestru, przekazując dane zabytku i dokumenty niezbędne do dokonania wpisu.

Od dnia wszczęcia postępowania w sprawie wpisu zabytku do rejestru do dnia, w którym decyzja w tej sprawie stanie się ostateczna, przy zabytku, którego dotyczy postępowanie, zabrania się prowadzenia prac konserwatorskich, restauratorskich, robót budowlanych i podejmowania innych działań, które mogłyby prowadzić do naruszenia substancji lub zmiany wyglądu zabytku (*Art. 10a. , ust. 1 ustawy dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami*). Zakaz dotyczy także robót budowlanych objętych pozwoleniem na budowę albo zgłoszeniem, a także działań określonych w innej decyzji pozwalającej na ich prowadzenie. Tych zakazów nie stosuje się do zabytku służącego obronności i bezpieczeństwu państwa.

Zabytek wpisany do rejestru, który uległ zniszczeniu w stopniu powodującym utratę jego wartości historycznej, artystycznej lub naukowej albo którego wartość będąca podstawą wydania decyzji o wpisie do rejestru nie została potwierdzona w nowych ustaleniach naukowych, zostaje skreślony z rejestru. Można również skreślić z rejestru części zabytku.

W przypadku skreślenia z rejestru zabytku skreśla się również jego otoczenie (*art. 13. ustawy*). Z rejestru skreśla się (również zabytek, który: został wpisany na Listę Skarbów Dziedzictwa, został wpisany do inwentarza muzeum, wszedł w skład narodowego zasobu bibliotecznego. Skreślenie z rejestru następuje na podstawie decyzji ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego. **Postępowanie w sprawie skreślenia zabytku z rejestru wszczyna się z urzędu bądź na wniosek właściciela zabytku lub użytkownika wieczystego gruntu, na którym znajduje się zabytek nieruchomy.**

Listę Skarbów Dziedzictwa prowadzi minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego (*Art. 14a., ust. 1*). Na Listę Skarbów Dziedzictwa wpisuje się **zabytek ruchomy o szczególnej wartości dla dziedzictwa kulturowego i ustawodawca wylicza tutaj w sposób wyczerpujący 13 kategorii zabytków ruchomych.**

Uzasadnienie petycji

Nawiązując do treści petycji stwierdzam, co następuje:

Pozwolę sobie zamieścić wyciąg z *Obwieszczenia nr 1/2022 Lubelskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Lublinie z dnia 28 lutego 2022 r. w sprawie wykazu zabytków wpisanych do rejestru zabytków nieruchomych województwa lubelskiego i do rejestru zabytków archeologicznych województwa lubelskiego* (Dz. Urz. Woj. Lub. z 2022 r., poz. 1049). *Załącznik Nr 1 do obwieszczenia Nr 1/2022 Lubelskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Lublinie z dnia 28 lutego 2022 r. wykaz zabytków wpisanych do rejestru "A" zabytków nieruchomych województwa lubelskiego*. Stan na dzień 31 grudnia 2021 r. Nowy obwieszczenie będzie ogłoszone w lutym 2023 r. i będą tam podane zabytki zgodnie ze stanem na 31 grudnia 2022 r. W związku z powyższym wymaga to do organu Gminy decyzyjności aby obecny wykaz uaktualnić i poprawić zgodnie ze stanem faktycznym. A także uzupełnić o obiekty mające charakter zabytków będących w ewidencji gminnej zabytków a nie wpisanych do rejestru zabytków nieruchomych oraz archeologicznych województwa lubelskiego.

**I. Wyciąg z ewidencji zabytków wpisanych do rejestru „A” zabytków
nieruchomych województwa lubelskiego, załącznik nr 1**

Dotyczy: gminy Grabowiec, wymienione liczby wskazują pozycję zabytku w cytowanym Załączniku Nr 1 do obwieszczenia Nr 1/2022 Lub. Woj. Konserwatora Zabytków).

Poz. 28. Bereść - cmentarz wojenny z I wojny świat., w gran. działki wskazanej w dec., wg zał. wyrysu i karty cmentarza, nr rejestru A/1524;

Poz. 190. Dańczypol - założenie dworskie, w gran. działki wskazanej w decyzji, wg zał. planu, nr rejestru A/1574;

Poz. 277. Grabowczyk - park podworski o pow. wskazanej w dec., wg opisu w dec. i opracowania ewidencyjnego - w gran. wg zał. planu, nr rejestru A/1306;

Poz. 279. Grabowiec - kościół parafialny rzymskokatolicki, pw. św. Mikołaja wraz z wyposażeniem wnętrza, dzwonnica, otoczenie z drzewostanem w obrębie ogrodzenia kościelnego, w gran. wg zał. planu, nr rejestru A/1323;

Poz. 280. Grabowiec, ul. Kościelna 2, gmina Grabowiec, - cmentarz grzebalny z drzewostanem i nagrobkami (wg karty cmentarza), na działkach wskazanych w dec., w gran. wg zał. planu i karty cmentarza, nr rejestru A/1492.

Adres wymaga uaktualnienia. Od kiedy zainteresowałem się rejestrem zabytków, tj. od 2018 r., Wójt Gminy Grabowiec i Zarządca Cmentarza nie uaktualnili adresu cmentarza, będącego zabytkiem. To jest bardzo istotne, ponieważ cmentarz grzebalny znajdował się także przy Kościele prawosławnym (greckokatolickim) na ulicy Kościelnej ale także przy Kościele rzymsko-katolickim w Grabowcu. Wedle informacji, którą można zdobyć w przestrzeni publicznej, przy ul. Kościelnej nr 2 znajduje się obecnie mieszkanie prywatne.

Poz. 281. Grabowiec - ul. Wojsławska 36 - budynek Urzędu Gminy, wraz z działką wskazaną w dec., wg zał. planu , nr rejestru A/1599;

Poz. 295. Hołużne - park, w gran. działek wskazanych w decyzji, wg zał. mapy, nr rejestru A/1559;

Poz. 1279. Skomorochy Duże - dwór i park, nr rejestru A/443;

Poz. 1354. Szystowice - dwór i park (o pow. wskazanej w dec.), w gran. wg zał. planu, nr rejestru A/1449;

Poz. 1504. Wolica Uchańska - cmentarz wojenny z I wojny świat., w gran. działki wskazanej w dec., wg zał. mapy i karty cmentarza, nr rejestru A/1525;

II. Wyciąg z ewidencji zabytków wpisanych do rejestru „C” zabytków archeologicznych województwa lubelskiego

Załącznik Nr 2 do obwieszczenia Nr 1/2022 Lubelskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Lublinie z dnia 28 lutego 2022 r. wykaz zabytków wpisanych do rejestru "C" zabytków archeologicznych województwa lubelskiego.

Dotyczy: gminy Grabowiec, wymienione liczby wskazują pozycję zabytku w cytowanym Załączniku Nr 2 do obwieszczenia Nr 1/2022 Lub. Woj. Konserwatora Zabytków .

Poz. 4. Bronisławka (w decyzji: Grabowiec), grodzisko (stanowisko archeologiczne 1 – tzw. „Góra zamkowa”), na działce wskazanej w decyzji i na załączniku, graf., nr. w rejestrze zabytków C/74.;

Poz. 135. Skibice, grodzisko, wg opisu w decyzji, nr. w rejestrze zabytków C/75.

III. Gminna ewidencja zabytków prowadzona przez Wójta w formie zbioru kart adresowych zabytków nieruchomych z terenu gminy

Szanowni Państwo,

proszę porównać wykaz zamieszczony w *załącznikach nr 1 i 2 obwieszczenia WKZ* z planszami, które znajduje się przed Izbą Pamięci i opracowaniami wydanymi przez GOK, np. Katarzyna Sawicka, Dominik Kordyś , *750 lat Grabowca 1268-2018*, TPG, Grabowiec 2018, s 8-10. Zabytki są dość luźno potraktowane także w opracowaniu Tadeusza Halickiego *Album. 750 lat Grabowca 1268-2018*, TPG, Grabowiec 2018.

Wedle mojej wiedzy nie została zaktualizowana wojewódzka i gminna ewidencja zabytków zgodnie z ustawą *z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami*? Wedle danych z 2000 r., (wykaz posiadam) w gminnej ewidencji zabytków zostało ujętych 65 obiektów, w tym 8 wykreślono. Rejestr zabytków liczył 10 zarejestrowanych obiektów. Ostatnie zestawienie zostało wykonane w 2012 r. Od tego roku brakuje Zarządzenia Wójta w sprawie Gminnej ewidencji zabytków, co jest nie wykonaniem dyspozycji wynikającej *art. 22, ust. 4 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie i opiece nad zabytkami*. Przepis ten stwierdza, że Wójt prowadzi gminną ewidencję zabytków w formie zbioru kart adresowych zabytków nieruchomych z terenu gminy. W gminnej ewidencji zabytków powinny być ujęte:

- *zabytki nieruchome wpisane do rejestru,*
- *inne zabytki nieruchome znajdujące się w wojewódzkiej ewidencji zabytków,*

- **inne zabytki nieruchome wyznaczone przez wójta w porozumieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków.**

Dla przykładu w ogłoszeniu Wójta Gminy Grabowiec z 2008 r. o sprzedaży nieruchomości zabudowanej dawnym pałacem, położonej w Siedlisku, podkreśla się, że pałac jest wpisany do ewidencji zabytków¹. Należy rozumieć, że do ewidencji gminnej.

Ponadto pragnę zwrócić uwagę, że nie na wszystkich zabytkach na terenie Gminy wpisanych do rejestru zabytków nieruchomych i do rejestru zabytków archeologicznych województwa lubelskiego są umieszczone znaki informacyjne zgodnie z *Konwencją o ochronie dóbr kulturalnych w razie konfliktu zbrojnego wraz z regulaminem wykonawczym do tej konwencji oraz protokołem o ochronie dóbr kulturalnych w razie konfliktu zbrojnego, Haga, 14 maja 1954 r.* (Dz. U. z 1957 r., nr 46, poz. 212, załącznik), *Ustawą z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami* (Dz. U. z 2022 r., poz. 840) oraz aktami wykonawczymi: *Rozporządzeniem Ministra Kultury z dnia 9 lutego 2004 r. w sprawie wzoru znaku informacyjnego umieszczonego na zabytkach nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków* (Dz. U. z 2004 r., nr 30, poz. 259) i *Rozporządzeniem Ministra Kultury z dnia 25 sierpnia 2004 r. w sprawie organizacji i sposobu ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych* (Dz. U. z 2004 r., nr 212, poz. 2153.). Wedle mojej wiedzy znaków informacyjnych nie ma na:

- **Dańczypol - założenie dworskie, w gran. działki wskazanej w decyzji, wg zał. planu, nr rejestru A/1574;**
- **Grabowczyk - park podworski o pow. wskazanej w dec., wg opisu w dec. i opracowania ewidencyjnego - w gran. wg zał. planu, nr rejestru A/1306; budynek znajdujący się na terenie parku powinien być wpisany, przynajmniej do gminnej ewidencji zabytków;**
- **Grabowiec - kościół parafialny rzymskokatolicki, pw. św. Mikołaja wraz z wyposażeniem wnętrza, dzwonnica, otoczenie z drzewostanem w obrębie ogrodzenia kościelnego, w gran. wg zał. planu, nr rejestru A/1323; należy zaznaczyć, że na Cmentarzu przykościelnym prowadzono prace budowlane przy instalacji pomnika poświęconego wysiedlonym mieszkańcom gminy. Można więc postawić pytanie czy uzyskano opinię konserwatorską i zezwolenie Lubelskiego WKZ w sprawie podejmowania działań, które mogłoby doprowadzić do naruszenia substancji lub zmiany wyglądu zabytku nieruchomego wpisanego do rejestru? Czy kształt i forma pomnika uzyskały pozytywną opinię konserwatorską a inskrypcja opinię IPN? Czy uzyskano pozwolenie na prace budowlane od Starosty zamojskiego na terenie obiektu będącego zabytkiem?**
- **Grabowiec - cmentarz grzebalny z drzewostanem i nagrobkami (wg karty cmentarza), na działkach wskazanych w dec., w gran. wg zał. planu i karty cmentarza, nr rejestru A/1492; na cmentarzu prowadzono prace przy budowie kaplicy i nowego ogrodzenia. Należy zadać pytanie czy uzyskano opinię konserwatorską i zezwolenie Lubelskiego WKZ w sprawie podejmowania działań,**

¹ Zbiory prywatne M. Gąska

które mogłoby doprowadzić do naruszenia substancji lub zmiany wyglądu zabytku nieruchomego wpisanego do rejestru? Czy uzyskano pozwolenie na prace budowlane od Starosty zamojskiego na terenie obiektu będącego zabytkiem? Dlaczego przy pochówku, niszczy się zabytkowe nagrobki, groby i ogrodzenia? Czy kształt i forma ogrodzenia uzyskały pozytywną opinie konserwatorską?

- **Holużne, - park, w gran. działek wskazanych w decyzji, wg zał. mapy, nr rejestru A/1559;**
- **Skomorochy Duże - dwór i park, nr rejestru A/443;** Kaplica grobowa, która znajduje się na terenie parku nie jest wpisana do rejestru zabytków, co jest sprzeczne z przepisami ustawy, o czym wcześniej wspominałem. Być może znajduje się w ewidencji gminnej. Wymaga to uaktualnienia i potwierdzenia przez Wójta Gminy.
- **Skibice, grodzisko, wg opisu w decyzji, nr. w rejestrze zabytków C/75.**

Obowiązki organów gminy w zakresie *ochrony i opieki nad zabytkami* wynikają z *Ustawy o samorządzie gminnym* i *Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami*. Zaniedbania te należy usunąć przed nową publikacją obwieszczenia Lubelskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Lublinie, która może nastąpić pod koniec lutego br.

IV. Konieczność zwiększenia ochrony prawnej i opieki nad zabytkami na terenie Gminy

Uprzejmie informuję, że już wielokrotnie informowałem organy Gminy w sprawie konieczności zwiększenia ochrony prawnej i opieki nad zabytkami na terenie Gminy Grabowiec. Pisałem o tym 20.04. 2018 r. do Wójta Gminy², Przewodniczącej RGG³ (ponownie 28.08. 2018 r.) i radnych. Po wielu ponagleniach 14.08.2018 r. otrzymałem odpowiedź od Wójta Gminy : *iż obowiązki wynikające z ustawy o ochronie zabytków art. 5 poz. 3, (tak jest w oryginale) ⁴ zobowiązują właściciela, posiadacza budynku do zabezpieczenia i utrzymania zabytku oraz jego otoczenia w jak najlepszym stanie. Gmina nie ma uprawnień ani kompetencji do sprawowania nadzoru nad budynkiem, art. 38⁵*. Natomiast 24.09. 2018 r.

² Pismo z 20.04. 2018 r. do Wójta Gminy Grabowiec, Przewodniczącej Rady Gminy Grabowiec i radnych.

³ Pismo z dnia 28.08. 2018 r. do Pani Agnieszki Rachańskiej, Przewodniczącej RGG.

⁴ Tak jest w oryginale. Panu Wójtowi Waldemarowi Greniukowi kolejny pkt art. 5 pomyśli się chyba z poz. w dzienniku ustaw. Tak to jest, jak sekretarka „na szybko” odpisuje na wniosek po czterech miesiącach nieodpowiadania przez Wójta.

⁵ Pismo z dnia 14.08 2018 r. nr UG-OK. 410.3.2018 Wójta Gminy Pana Waldemara Greniuka. (Art. 5. ustawy z 23 lipca 2003 r. o ochronie i opiece na zabytkami stwierdza, że opieka nad zabytkiem sprawowana przez jego właściciela lub posiadacza polega, w szczególności, na zapewnieniu warunków: 3) zabezpieczenia i utrzymania zabytku oraz jego otoczenia w jak najlepszym stanie. I nie jest to „pozycja”, jak podaje Pan Wójt tylko jeden z punktów, konkretnie pkt 3. Także słaba znajomość prawa w zakresie ochrony i opieki nad zabytkami ma w Gminie swoją historię. Oczywiście zgodnie z art. 38, ust. 1 ustawy z 23 lipca 2003 r. o ochronie i opiece na zabytkami w ramach nadzoru konserwatorskiego: Wojewódzki konserwator zabytków lub działający z jego upoważnienia pracownicy wojewódzkiego urzędu ochrony zabytków prowadzą kontrolę przestrzegania i stosowania przepisów dotyczących ochrony zabytków i opieki nad zabytkami. Ale to nie zwalnia Gminę od czynności prewencyjnych i sygnalizacyjnych jako gospodarza terenu na którym znajduje się zabytek. Wynika to Ustawy z dnia 8 marca 1990 r o samorządzie gminnym, jako zadaniach własnych gminy (rozdział 2. Zakres

otrzymałem odpowiedź od Przewodniczącej RGG: *W odpowiedzi na pana Pismo z dnia 27.08. 2018 r. uprzejmie informuję, iż pismo dnia 20.04. 2018r. dotyczące zabytkowego obiektu dawnego Urzędu Gminy Grabowiec, było przedmiotem obrad Komisji Rady Gminy Grabowiec w dniu 26 kwietnia 2018 r. Odpowiedź w tej sprawie otrzymał Pan pismem z dnia 14.08. 2018 r. znak UG-OK.410.13.2018. Wójta Gminy Grabowiec. Nie ma potrzeby powielania odpowiedzi przez inny organ Gminy. Zarówno Wójt jak i Rada Gminy muszą działać w ramach przepisów prawnych. Obecnie właścicielem obiektu zabytkowego jest osoba prywatna, a nie Gmina Grabowiec. W związku z tym obowiązki wynikające z ustawy o ochronie zabytków zobowiązują właściciela, posiadacza budynku do zabezpieczenia i utrzymania zabytku oraz jego toczenia w jak należytych stanie. Gmina nie ma uprawnień, ani kompetencji do sprawowania nadzoru nad budynkiem. Czynności kontrolne sprawuje wojewódzki konserwator zabytków⁶.*

Pan Wójt i Pani Przewodnicząca RGG nie zauważyli innych obowiązków jakie wynikają z art. 5 cytowanej ustawy. A zatem opieka nad zabytkiem sprawowana przez jego właściciela lub posiadacza polega, w szczególności, na zapewnieniu warunków:

- 1) naukowego badania i dokumentowania zabytku,**
- 2) prowadzenia prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytku;**
- 3) zabezpieczenia i utrzymania zabytku oraz jego otoczenia w jak najlepszym stanie;**
- 4) korzystania z zabytku w sposób zapewniający trwałe zachowanie jego wartości;**
- 5) popularyzowania i upowszechniania wiedzy o zabytku oraz jego znaczeniu dla historii i kultury.**

Ustawodawca w art. 5 nałożył na właściciela obowiązki, które wymienił w sposób przykładowy ale jakże istotny. Należy podkreślić, że obowiązki te wynikają bezpośrednio z art. 5 Konstytucji: *Rzeczpospolita strzeże dziedzictwa narodowego*. Instytucjami Rzeczypospolitej w strzeżeniu tego *dziedzictwa* są Wojewódzki Konserwator Zabytków, jako instytucja administracji rządowej a na szczeblu samorządu organy Gminy i Powiatu, na których terytorium znajduje się zabytek nieruchomy. *Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym w rozdziale 2. Zakres działania i zadania Gminy w art. 7, ust. 1 wymieniając katalog zadań w sposób przykładowy, stwierdza, że zadania własne gminy obejmują sprawy : kultury tym bibliotek gminnych i innych instytucji kultury oraz ochrony zabytków i opieki nad zabytkami (pkt 9), porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli oraz ochrony przeciwpożarowej i przeciwpowodziowej (... pkt 14), wspierania i upowszechniania idei samorządowej , w tym tworzenia warunków do działania i rozwoju jednostek pomocniczych i wdrażania programów pobudzania aktywności obywatelskiej (pkt 17) i promocji gminy (pkt 18)*

Ponadto *Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r o samorządzie powiatowym (Dz. U . z 2022 r., poz. 1526) w rozdziale 2. Zakres działania i zadania powiatu w art. 4, ust. 1 stwierdza, że powiat wykonuje określone ustawami zadania publiczne o charakterze ponadgminnym w zakresie: edukacji publicznej, (pkt 1), kultury oraz ochrony zabytków*

działania i zadania Gminy, art. 7, ust. 1, pkt 9 stwierdza, że zadania (...) obejmują sprawy kultury w tym bibliotek gminnych i innych instytucji kultury oraz ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.

⁶ Pismo z dnia 24.09. 2018 r. nr UG-RG. 0004.51.18 Przewodniczącej RGG Agnieszka Rachańska.

i opieki nad zabytkami, (pkt 7,) ochrony przeciwpowodziowej, przeciwpożarowej i zapobiegania innym nadzwyczajnym zagrożeniom życia i zdrowia ludzi oraz środowiska (pkt 16) oraz promocji powiatu (pkt 21).

Ponadto Starosta w uzgodnieniu z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków, może umieszczać na zabytku nieruchomym wpisanym do rejestru znak informujący o tym, iż zabytek ten podlega ochronie (*art. 12 Ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami*). Aktem wykonawczym do *art. 12 ustawy* jest *Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 9 lutego 2004 r. w sprawie wzoru znaku informacyjnego umieszczonego na zabytkach nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków* (Dz. U. z 2004 r., nr 30, poz. 259). A zatem organy Gminy i powiatu mają określone zadania w zakresie ochrony i opieki nad zabytkami. I nie można całej odpowiedzialności w zakresie ochrony i opieki scedować na WKZ. Gmina ma sprzyjać tworzeniu solidarności międzypokoleniowej oraz tworzyć warunki do pobudzania aktywności obywatelskiej (*art. 5 c Ustawy z dnia 8 marca 1990 r o samorządzie gminnym*) oraz wspieraniu i upowszechnianiu idei samorządowej wśród mieszkańców (*art. 5 b c Ustawy z dnia 8 marca 1990 r o samorządzie*). Jak zatem pobudzać aktywność obywatelską oraz wspierać i upowszechniać ideę samorządową wśród mieszkańców, skoro organy Gminy nie reagują na oczywiste łamanie prawa, niszczenie dobra publicznego i nie *strzegą dziedzictwa narodowego zgodnie z art. 5 Konstytucji?*

15 maja 2019 r. w sprawie opieki i ochrony dwóch zabytków znajdujących się na terenie Gminy Grabowiec złożyłem wniosek w trybie *art. 241 KPA do WKZ*⁷. A zatem wniosek może złożyć osoba fizyczna w interesie społecznym wynikającym z cytowanego *art. 241 KPA*. W tym wypadku przedmiotem wniosku było wzmocnienie praworządności, zapobieganie nadużyciom i lepsze zaspokajanie potrzeb ludności a także ulepszenie organizacji pracy poprzez poinformowanie nie tylko WKZ ale także organy Gminy Grabowiec, że *zadania własne Gminy obejmują także ochronę zabytków i opieki nad zabytkami art. 7, ust. 1, pkt 9.*

Gmina i powiat nie mogą uchylać się od obowiązków określonych w ustawach konstytuujących ich ustrój, zadania i obowiązki. Nawet Rada Gminy w *uzasadnieniu do Uchwały nr XLIII/232/20022 RGG z dnia 1 września 2022 r.* stwierdza: *Porządkowanie było legalne ponieważ Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Lublinie Delegatura w Zamościu zwrócił z prośbą do Wójta Gminy Grabowiec o udzielenie pomocy Wspólnocie Wsi Bronisławka w zakresie prac porządkowych polegających na prowadzeniu wycinki samosiewów drzew i krzewów oraz niskich zarośli porastających majdan grodziska, stoki wałów i fosę a także usunięcie obumarłych drzew (Pismo znak: IA.III.4323./66/695/11 i pismo znak: IA.III.67/696.11).* Pytanie retoryczne wobec tego czy organy Gminy mają obowiązki wobec opieki nad zabytkami czy nie?

Jednak w tym samym uzasadnieniu do *Uchwały nr XLIII/232/20022 z dnia 1 września 2022 r.* Rada Gminy stwierdza; że skarżący zarzuca również brak właściwego nadzoru nad zabytkami, wskazując m.in. brak odpowiedniego oznakowania zabytków na terenie cmentarza parafialnego w Grabowcu, Kościele Parafialnym w Grabowcu oraz na przyległej do niego dzwonnicy i na budynku Urzędu Gminy. Komisja po raz kolejny stwierdza, że obiekty te nie stanowią własności Gminy Grabowiec, tylko własność Parafii PW św. Mikołaja w Grabowcu oraz własność prywatną. Dlatego też skarga w tym zakresie leży poza kompetencjami Rady

⁷ Pismo z dnia 15.05. 2019 r. do WKZ w Lublinie dra Dariusza Kopciowskiego. Zbiory prywatne M. Gąska.

Gminy. Wydaje się, że stanowisko Rada Gminy było spowodowane skutkiem dość emocjonalnego podejścia do problemu a nie merytorycznego przeanalizowania skargi. Takie stanowisko Rady zaprzecza istocie dobra wspólnego. Jest sprzeczne z interesami wspólnoty samorządowej i *zadaniami własnymi gminy obejmującymi także ochronę zabytków i opiekę nad zabytkami zgodnie z art. 7, ust. 1, pkt 9 ustawy o samorządzie gminnym.*

Gdy zagrożone jest zdrowie, życie i mienie na terenie wspólnoty samorządowej organy Gminy zobowiązane są do przeciwdziałania temu również na drodze administracyjnej i wystąpienia do organów rządowych na mocy *art. 241 KPA*. Zabytek nie jest tylko własnością osoby prywatnej. Zabytek jest elementem dziedzictwa narodowego, którego na mocy *art. 5 Konstytucji* mają strzec organy państwa polskiego.

V. Zabytki: dawny Urząd Gminy i tzw. Góra Zamkowa

Szanowni Państwo,

Wojewódzki Konserwator Zabytków odpowiadając na wniosek z 15 maja 2019 r. w sprawie opieki i ochrony stwierdza, że 1) *budynek d. urzędu gminy „... W 2011, 2013 i 2018 roku przeprowadzono kontrole właściciela budynku dawnego urzędu gminy w Grabowcu pod kątem przestrzegania i stosowania przepisów dotyczących ochrony zabytków. W 2011 r. przesłano zalecenia dotyczące opracowania programu robót budowlanych obejmujących roboty naprawcze budynku.*

W 2013 r. przeprowadzono kolejną kontrolę. Przesłano zalecenia pokontrolne, obejmujące opracowanie projektu budowlanego na rozbiórkę okładzin ścian wewnętrznych i podłóg. W tym samym roku na wniosek właściciela zabytku wydano pozwolenie na wykonanie robót w oparciu o przedłożony Projekt ... Roboty zostały wykonane. Jednocześnie właściciel nie poinformował urzędu konserwatorskiego o złym stanie ścian zabytku. W 2018 r. w wyniku przeprowadzonej kontroli została wydana decyzja o nałożeniu administracyjnej kary pieniężnej za niepowiadomienie organu ochrony zabytków o zagrożeniu dla zabytku. Właściciel zabytku złożył odwołanie od tej decyzji postępowanie nie zostało dotychczas zakończone.

Do chwili obecnej nie otrzymałem informacji o dalszych losach mojej interwencji i jaką decyzję podjął WKZ w Lublinie w stosunku do właściciela obiektu, i co będzie z budynkiem dawnego urzędu gminy, wpisanym do rejestru zabytków województwa lubelskiego. Być może przepisy wynikające z *art. 13, ust. 1 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami* staną się spełnieniem oczekiwań właściciela: *Zabytek wpisany do rejestru, który uległ zniszczeniu w stopniu powodującym utratę jego wartości historycznej, artystycznej lub naukowej albo którego wartość będąca podstawą wydania decyzji o wpisie do rejestru nie została potwierdzona w nowych ustaleniach naukowych, zostaje skreślony z rejestru.* Wydaje się, że dla właściciela plac ma większą wartość inwestycyjną niż dawny urząd gminy, zabytek wpisany do rejestru zabytków województwa lubelskiego. Nie bez winy jest organ gminy, który w pierwszej dekadzie XXI wieku sprzedał wymieniony zabytek prywatnemu właścicielowi nie zastrzegając w umowie kupna-sprzedaży wyegzekwowanie jego odrestaurowania.

Natomiast w sprawie tzw. Góry Zamkowej WKZ odpowiadając na wniosek z 15 maja 2019 r., stwierdza: *(..) Kierownik Delegatury pisze: Teren działki jest własnością wspólnoty,*

powołanej po II wojnie światowej. Obecnie wspólnota nie funkcjonuje, teren działki jest nieużytkowany. Brak jest dokumentów potwierdzających, że osoby wskazane przez mieszkańców wsi Bronisławka stanowią zarząd wspólnoty, nie wykazują one również żadnego zainteresowania terenem nieruchomości. W 2011 r. przeprowadzono kontrolę właściciela zabytku, reprezentowanego przez (...) – wskazanego jako członka zarządu wspólnoty wsi.

W czasie kontroli stwierdzono, że grodzisko wraz z wałami złomnymi zachowane jest w dobrym stanie, bez widocznych zmian od czasu wpisu do rejestru zabytków. Zastrzeżenie budziły jedynie samosiewy porastające wzgórze i zamczysko. Przesłane po kontroli zalecenia pokontrolne obejmujące usunięcie samosiewów, nie zostały wykonane”. Ze względu na złożony charakter i przedstawioną trudną własnościową sytuację prawną obiektów. WUOZ w Lublinie wspólnie z delegaturą podejmie kolejne działania w celu rozpatrzenia aktualnego stanu zachowania zabytków. O zakresie i terminie tych działań zostanie Pan poinformowany. Pisma wymienione w powyższym wyjaśnieniu dostępne są do wglądu w Delegaturze w Zamościu”⁸.

Stowarzyszenie na Rzecz Osób Niepełnosprawnych w Gminie Grabowiec, 09.09. 2020 r. wystąpiło do WKZ w Lublinie o wydanie opinii konserwatorskiej w sprawie możliwości przebudowy i modernizacji obiektu budowlanego w stanie surowym znajdującego się na działce nr ewid.12/1 obręb Bronisławka, jednostka ewidencyjna Gmina Grabowiec. WUOZ w Lublinie Delegatura w Zamościu 1 października 2020 r. (pismo nr IA. III.5183.6.1.2020) zaopiniował pozytywnie pod względem konserwatorskim możliwość realizacji inwestycji dla osób z niepełnosprawnością na terenie obiektu budowlanego i wspomnianej działki. Budynek i teren wskazanej działki nie są wpisane do rejestru zabytków województwa lubelskiego lub ujęte w wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków, a więc nie podlegają ochronie konserwatorskiej w myśl przepisów **Ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków opiece nad zabytkami**.

Budowa ośrodka dla osób niepełnosprawnych może być realizowana na terenie wymienionego obiektu w pobliżu Grodziska tzw. Góry Zamkowej w m. Bronisławka, które wpisane jest to rejestru zabytków województwa lubelskiego pod nr C/74 i podlega ochronie konserwatorskiej w myśl przepisów **Ustawy o ochronie zabytków opiece nad zabytkami**:⁹ *Grodzisko usytuowane jest na działce nr ewid. 12/4, a jego granice ochrony wyznaczone zostały u podstawy wzniesienia i nie wchodzą w obręb dz. nr 12/1. Zakres planowanych prac inwestycyjnych nie stwarza zagrożenia dla archeologicznych obiektów ziemnych, nawarstwień kulturowych i zabytków ruchomych.*

Zaznaczamy jedynie, że podczas wykonywania robót ziemnych przy planowanej inwestycji obowiązuje ochrona przypadkowych znalezisk, co do których istnieje przypuszczenie, że mogą być zabytkami archeologicznymi (np. monety historyczne; metalowe narzędzia i elementy uzbrojenia; ozdoby pradziejowe, wykonane z bursztynu, szkła i metali szlachetnych; fragmenty pradziejowych naczyń glinianych; narzędzia krzemienne i kamienne; mieszkalne gospodarcze i osadowe obiekty ziemne oraz groby). W przypadku odkrycia wymienionych wyżej zabytków należy zabezpieczyć znalezisko i miejsce jego odkrycia, wstrzymać roboty prowadzone w miejscu odkrycia oraz bezzwłocznie powiadomić o odkryciu właściwego wojewódzkiego konserwatora zabytków. Kontynuacja robót ziemnych będzie możliwa pod

⁸ Pismo WKZ. 510. 18. 1. 2019 z dnia 03.07. 2019 r. z-ca Lubelskiego Konserwatora Zabytków, mgr inż. arch. Maria Gmyz. Zbiory prywatne M. Gaska

⁹ Pismo z dnia 01.10.2020 r. nr IA. III.5183.6.1.2020. WUOZ w Lublinie.

nadzorem archeologicznym, po wcześniejszym wykonaniu archeologicznych badań ratowniczych, a na prace archeologiczne należy uzyskać pozwolenie konserwatorskie¹⁰.

Warto podnieść problem dotyczący ochrony zabytku, jakim jest tzw. Góra Zamkowa. W 2021 r. na terenie Góry Zamkowej podjęto prace budowlane naruszające strukturę gleby. W związku z powyższym zasadne jest pytanie na jakiej podstawie prawnej uzyskał zgodę inwestor na prace przy strzelnicy i budowie innych obiektów naruszających strukturę powierzchni Grodziska, która jest zabytkiem? Na podstawie *Ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej* proszę o udostępnienie opinii konserwatorskiej i pozwolenia na budowę wymienionych obiektów na terenie zabytku, który jest wpisany do rejestru „C” zabytków archeologicznych województwa lubelskiego, nr rejestru C/74. W sprawie tej wystąpiłem ze skargą 08.08. 2022 r. do RGG. Dokumentów, o które prosiłem nie otrzymałem. Skarga nie została rozpatrzona merytorycznie. W uzasadnieniu do Uchwały nr XLIII/232/2022 RGG z dnia 1 września 2022 r. stwierdzono: *Kwestia związana ze zorganizowaniem strzelnicy (w dawnej lokalizacji) w sąsiedztwie „Góry Zamkowej”. Po wysłuchaniu wyjaśnień UG Grabowiec i zapoznaniu się z dokumentacją Komisja stwierdza, że zarzut ten jest bezzasadny. Osoba prowadząca strzelnicę uzyskała i przedłożyła w Urzędzie Gminy wszystkie wymagane dokumenty oraz zezwolenia. Zostały one również poddane weryfikacji przez pracownika UG i została wydana decyzja zatwierdzająca Regulamin strzelnicy (UG-OK.033.10.2022). A zatem proszę o udostępnienie przez Wójta Gminy Regulaminu strzelnicy i „wszystkie wymagane dokumenty oraz zezwolenia” - podstawa - Ustawa z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej.*

VI. Nielegalna budowla na działce nr ewid.12/1 obręb Bronisławka, jednostka ewidencyjna Gmina Grabowiec

Odpowiadając na skargę z dnia 11 sierpnia 2022 r. w sprawie nielegalnej budowli na działce nr ewid.12/1 obręb Bronisławka, jednostka ewidencyjna Gmina Grabowiec. Rada Gminy Grabowiec stwierdza. *Ad 4. Petycja z dnia 10 września 2021 r. do Wójta i Rady Gminy w sprawie zagospodarowania obiektu zabytkowego tzw. Góry Zamkowej i utworzenia Parku Kulturowego (...). Skarżący już kilka razy podnosił ten temat. Sprawa była rozpatrywana na Komisjach jak i Sesji Rady Gminy. Wezwany był właściciel obiektu. Sam skarżący twierdzi, że budowla jest nielegalna, a jak właściciel przekazałby obiekt na Ośrodek dla Niepełnosprawnych to wszystko byłoby dobrze. Píše, o lekceważącym stosunku do potrzeb mieszkańców i przyzwoleniu na łamanie przepisów prawa. Skarżący pisze o nielegalnym porządkowaniu terenu Góry Zamkowej. Pan wójt wyjaśnił, że wspomniana Góra Zamkowa nie stanowi własności Gminy jak i wskazany budynek. Podczas kontroli grodziska stwierdzono zadowalający stan zachowania własnych form terenowych obiektu, które nie uległy zmianie od czasu wpisu do rejestru zabytków. Zastrzeżenia były tylko do stanu utrzymania. Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Lublinie Delegatura w Zamościu zwróciła się do Wójta o podjęcie wspólnie z właścicielami terenu działań uporządkowania zabytkowego grodziska i tak więc uczyniono¹¹.*

¹⁰ Pismo z dnia 01.10.2020 r. nr IA. III.5183.6.1.2020. WUOZ w Lublinie.

¹¹ Uzasadnieni do uchwały RGG nr XLIV/241/2022 RGG z dnia 29 września 2022 r. s-1-2.

Na tle tych absurdalnych sformułowań RGG istnieje konieczność wyjaśnienia i postawienia pytania. Kiedy WUOZ Delegatura w Zamość zwrócił się do Wójta o podjęcie wspólnych prac porządkowych z właścicielami terenu? Skoro właściciel terenu jest nieustalony (patrz. wyżej)? Proszę o odpowiednie pismo na podstawie *Ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej*.

Po drugie, Stowarzyszenie na Rzecz Osób Niepełnosprawnych w Gminie Grabowiec 09.09. 2020 r. wystąpiło do WKZ w Lublinie o wydanie opinii konserwatorskiej w sprawie budowy ośrodka. Opinia była pozytywna¹².

Po trzecie, po moich konsultacjach z ekspertami od budownictwa i prawnikami właściciel obiektu otrzymał dokładne informacje, co ma zrobić aby obiekt zalegalizować. Informacje te przekazała mu we wrześniu 2020 r. pani Alina Stopa. Przez okres dwóch lat właściciel nie zrobił nic aby budynek zalegalizować. A zatem twierdzenia Rady są absurdalne i mijają się z prawdą.

3.06. 2022 r. zawiadomiłem Radę, iż na stronie BIP Urzędu Gminy została upubliczniona informacja o nielegalnie wybudowanym obiekcie na terenie m. Bronisławka , o którym mowa w *Petycji w sprawie zagospodarowania obiektu zabytkowego tzw.. Góry Zamkowej i utworzenia Parku kulturowego* ponadto powoływałem się na wniosek Stowarzyszenie na Rzecz Osób Niepełnosprawnych z 09.09. 2020 r. i przypominałem Pani Przewodniczącej Rady o mojej inicjatywie spotkania członków Rady oraz mieszkańców z przedstawicielami WUOZ Delegatura w Zamościu.

Uchwałą nr XL/216/2022 z dnia 10.06. 2022 r. Rada Gminy powyższe zawiadomienie przekazała do Powiatowego Inspektoratu Nadzoru Budowlanego: *Zgodnie z art. 18, ust. 2, pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym do wyłącznej właściwości Rady Gminy należy stanowanie w innych sprawach zastrzeżonych ustawami do kompetencji rady gminy. Złożone zawiadomienie nie jest w kompetencji Rady Gminy.* W tym kontekście nasuwają się pytania: dlaczego Rada Gminy debatowała nad wymienioną petycją, skoro nie jest właścicielem działki na której znajdują się zabytkowy obiekt, tzw. Góra Zamkowa? Dlaczego petycji nie przekazała zgodnie z właściwością ? Skoro w petycji była mowa o wybudowanym nielegalnie obiekcie, tym bardziej Rada nie powinna zajmować się petycją, tylko bezpośrednio przekazać ją do Powiatowego Inspektoratu Nadzoru Budowlanego i poczekać najpierw na decyzję tego organu. Wobec powyższego czy RGG przyznaje się, że rozpatrywana petycja nie była w gestii jej właściwości ?

W moim przekonaniu do zakresu działania Gminy należą wszystkie sprawy publiczne o znaczeniu lokalnym zgodnie z *art. 6, ust.1 ustawy o samorządzie gminnym*. Natomiast *art. 7, ust. 1* wymienia jakie zadania własne wykonuje Gmina (zob. pkt. 1, 9, 14, 12, 15, dotyczy wymienionej sprawy). Natomiast rozstrzygnięcie PINB było decydujące dla okoliczności całej sprawy. Rada nie wystosowała wniosku do PINB nie zrobiła tego samoczynnie, dopiero w dniu 03. 06. 2022 r. po moim zawiadomieniu (ponagleniu).

Lekceważąc przepisy prawa budowlanego Przewodnicząca Rady świadomie zamieściła informację o obiekcie nielegalnie wybudowanym na terenie Gminy , a Rada nie zobowiązała Wójta do podjęcia czynności wynikających z przepisów *Ustawy z dnia 7 lipca*

¹² Opinia konserwatorska: IA.III.5183.6.1.2020 z dnia 01.10.2020 do możliwości przebudowy i modernizacji obiektu budowlanego na działce nr ewid.12/1 obręb Bronisławka, Gmina Grabowiec.

1994 r. - prawo budowlane (Dz.U. z 2021 r., poz. 2351, z 2022 r., poz. 88, 1557, 1768, 1783, 1846, 2206, 2687) i KPA. Do chwili obecnej nie otrzymałem powiadomienia od Rady Gminy, co do prawnych i faktycznych możliwości rozwiązania tego problemu. W przypadku braku podstaw prawnych do zalegalizowania tej budowli, istotne staje się pytanie, jakie będą dalsze losy obiektu wybudowanego nielegalnie na wskazanej działce w pobliżu zabytku wpisanego do rejestru? Czy nie można wykorzystać tego obiektu, oczywiście po zalegalizowaniu, na cele społeczne lub kulturalne tak jak proponowało Stowarzyszenie?

Obiekt miałby zostać odkupiony lub pozyskany dla Stowarzyszenia na Rzecz Osób Niepełnosprawnych w Gminie Grabowiec, dopiero po zalegalizowaniu zgodnie z prawem. Stowarzyszeniu a tym bardziej Komitetowi Obywatelskiej Inicjatywy Uchwałodawczej nie byłoby potrzeby nielegalny obiekt, ponieważ dla takiego obiektu nie można pozyskać środków z PFRON? Takie absurdalne opinie może pisać i wygłaszać na sesji RGG osoba pozbawiona wiedzy merytorycznej i prawniczej. To, że RGG głosuje za taką opinią komisji Skarg Wniosków i Komisji nie świadczy najlepiej o jakości pracy RGG. A to, że Pani Przewodnicząca RGG dopuszcza do procedowania taką treść projektu uchwały Komisji Skarg Wniosków i Petycji oraz podpisuje pod treścią uchwały świadczy nie najlepiej o wiarygodności Pani Przewodniczącej. Skąd się biorą u Pań Przewodniczących Komisji Skarg Wniosków i Petycji oraz RGG takie tendencje do konfabulacji?

VII. „Droga ma charakter pomnikowy i powinna zostać ceglaną a nie pokrywać asfaltem”

Innym przykładem konfabulacji jest treść uzasadnienia do uchwały RGG nr XLIV/241/2022 z dnia 29 września 2022 r. w sprawie remontu ulicy 700-lecia Grabowca i przyjęcie jej od starostwa, s-1, Ad. 3 Radni stwierdzają, że : ***Większość mieszkańców uważa, że droga ma charakter pomnikowy i powinna zostać ceglaną a nie pokrywać asfaltem***”. Skąd radni powzięli wiadomość „o pomnikowym” charakterze drogi? Skoro tak, to powinna być wpisana do gminnej ewidencji zabytków. Dlaczego przez wiele lat tego nie uczyniono? Do składającego petycję w tej sprawie, pana Arkadiusza Szwarnowskiego, zam. przy ulicy 700-lecia Grabowca, pan wójt powiedział, że „on tę drogę by wyremontował, ale Gąska mu nie pozwoli bo to ulica zabytkowa”. Stwierdzam, że nigdy tak nie mówiłem a wręcz przeciwnie. Byłem i jestem zwolennikiem wyremontowania tej drogi. Na jakiej podstawie miałbym mówić, że to ulica zabytkowa zwłaszcza, że orientuje się w zagadnieniach ochrony i opieki nad zabytkami? Ponadto na jakiej podstawie Gmina może remontować drogę, która nie jest jej własnością?

W odpowiedzi na moją skargę w treści uzasadnienia pojawiają się słowa „***większość mieszkańców***”, co za abstrakcyjna większość. Petycję w sprawie remontu drogi podpisało około 37 osób. A ta „***większość mieszkańców***” wyartykułowana przez Radę to kto? Wypadałoby przedstawić, np. wyniki konsultacji społecznych, referendum, podpisy pod petycją w przedmiotowej sprawie lub pod Obywatelską Inicjatywą Uchwałodawczą. Niestety nie ma. Tak funkcjonuje Komisja Skarg Wniosków i Petycji RGG, która przedstawia swoje absurdalne tezy na podstawie plotek i insynuacji lub niewiarygodnych wypowiedzi Pana Wójta. Na podstawie tych projektów Komisji RGG podejmuje uchwałę. Tylko pochwalić Radę, jak podwórkowe cwaniactwo w wykonaniu Komisji, staje się normą przy procedowaniu uchwał

Rady Gminy. Przewodnicząca Komisji Skarg Wniosków i Petycji za przykłady świadomego wprowadzania w błąd Rady powinna złożyć zeznania przed prokuratorem na czyje polecenie to robi? Gdybym uczestniczył w posiedzeniach Komisji do takich skandali by nie dochodziło. Kilkakrotnie zwracałem uwagę Pani Przewodniczącej RGG, że procedowanie uchwał w sprawie skarg lub petycji jest niezgodne z przepisami *ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym* i należy uchwalić nowy Statut oraz Regulamin RGG.

VIII. Organizacja targowiska w miejscu niedozwolonym:

- **powoduje zagrożenie bezpieczeństwa w ruchu drogowym,**
- **uniemożliwia prawidłowe przeprowadzenie akcji ratowniczych,**
- **narusza powagę miejsc Pamięci Narodowej.**

W innym procedowanym przypadku radni w uzasadnieniu do uchwały RGG nr XLIV/241/2022 z dnia 29 września 2022 r. s. 2, Ad. 6 stwierdzają: *Nikt z mieszkańców nie zgłaszał żadnych uwag, co do istniejącego targowiska oprócz skarżącego. Uzasadnienie do uchwały też nie jest po myśli Skarżącego. Wójt złożył wyjaśnienia na posiedzeniu Komisji Skarg, Wniosków i Petycji i przygotowano projekt uchwały*".

Organizacja targowiska na Skwerze uderza w usytuowane tam miejsca Pamięci Narodowej. Szanując pamięć przodków i mając uświęcony stosunek do trwałych obiektów pamięci narodowej „organizowanie tzw. targowiska” na ulicach Rynek, Wspólna, Kościelna i Hrubieszowska oraz na tzw. Skwerze jest lekceważeniem zapisów *rozdziału 6. pt. Wykonywane zadań z zakresu upamiętnienia walk i męczeństwa Ustawy z dnia 18 grudnia 1998 r. o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu* (Dz. U. z 2021 r, poz. 177).

Po drugie, pozwolę sobie zauważyć, że w petycji na pierwszym miejscu wnioskuję o zorganizowanie **tymczasowego Placu targowego** na terenie parkingu, przy ul. Koziej. W dni pozostałe, w tym miejscu, może swobodnie funkcjonować parking aż do organizacji stałego targowiska zgodnie z powszechnie obowiązującymi przepisami i aktami prawa miejscowego. Nie ukrywam, że teren parkingu jest wedle mnie najbardziej przygotowany do zorganizowania stałego Placu Targowego.

Po trzecie, obecny stan jest absolutnie niezgodny z prawem. Nie ma podstawy z zakresu prawa miejscowego, tj. uchwały RGG na organizację targowiska na terenie dróg powiatowej i gminnych oraz na terenie tzw. Skweru, bo być nie może. Taka uchwała sprzeczna byłaby z przede wszystkim z ustawą z *art. 18 ust. 1 i art. 40 ust. 2 pkt 4 ustawy z 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym*. Organizacja targowiska w centrum osady na drogach publicznych sprzeczna jest z ustawą prawo o ruchu drogowym, sprzeczna jest także z innymi przepisami prawa, które wymieniłem w petycji. Przede wszystkim uniemożliwi przeprowadzenie jakiegokolwiek akcji ratunkowej w zabudowaniach przy ulicy Wspólnej i Rynek. Należy stwierdzić, że RGG nie odnosi się do konkretnych przepisów prawa, które wymieniłem. Natomiast RGG tworzy narrację, bo trudno tu mówić o interpretacji przepisów, pozbawioną jakiegokolwiek logiki. Narracja powstała zapewne wyłącznie na podstawie wyjaśnień Pana Wójta, bo tylko pan Wójt potrafi tworzyć subiektywną wizję rzeczywistości a w niej siebie, jako ofiarę rozgrywek i nienawiści Gąski. Chciałbym usłyszeć wyjaśnienia Pana Wójta, co do meritum petycji. Pan Wójt, jako prawnik, powinien odnieść się do przytoczonych przeze mnie przepisów prawa wedle, których organizacja targowiska w tym miejscu jest

niewłaściwa. Stwierdzam, że jestem tylko magistrem politologii i dr nauk o bezpieczeństwie. W uzasadnieniu do uchwały w sprawie odrzucenia petycji nie odniesiono się do zasadniczego jej przesłania, co starałem się udowodnić w treści przywołując liczne ustawy.

W uzasadnieniu ponownie pojawia się określenie nawołujące do nieokreślonej opinii publicznej „*nikt z mieszkańców*”. Jest to kolejne określenie wyartykułowane przez Radę. Kto to jest „*nikt z mieszkańców*”? Proszę pokazać, np. wyniki konsultacji społecznych, referendum, podpisy pod petycją w przedmiotowej sprawie lub podpisy pod Obywatelską Inicjatywę Uchwałodawczą. Niestety nie ma. Tak funkcjonuje Komisja Skarg Wniosków i Petycji, która przedstawia swoje absurdalne tezy na podstawie plotek i insynuacji lub niewiarygodnych wypowiedzi Pana Wójta. I na podstawie takich zabawnych treści Komisja przedstawia projekt uzasadnienia jako odpowiedź na petycję. Te zabawne projekty zatwierdza RGG poprzez głosowanie. Tylko pochwalić Przewodniczącą RGG za dopuszczenie do procedowania tego projektu, który stał się legislacyjnym bublek i kompromitacją Gminy. Przewodnicząca Komisji Skarg Wniosków i Petycji za takie świadome wprowadzanie w błąd powinna złożyć zeznania przed prokuratorem na czyje polecenie to robi?

Sprawa targowiska nie została zakończona o czym Pan Wójt powinien poinformować Szanowna Rada. Wynika to z *Postanowienia nr 58/w/2022 Komendanta Wojewódzkiego Policji w Lublinie z dnia 29 grudnia 2022 r. nr LUOO-2023-02956*). Na jakiej podstawie obszar targowiska wyznaczył Pan Wójt Gminy Grabowiec? **Targowisko odbywa się na drogach publicznych, w miejscach Pamięci Narodowej – a to jest zabronione.**

IX. Sprawa wybudowania Pomnika w centrum m. Grabowiec, przy Skwerze zgodnie z prawem powszechnie obowiązującym i przepisami prawa miejscowego w celu godnego upamiętnienia Dzieci i dorosłych mieszkańców Grabowca i okolic, wysiedlonych w lutym 1943 r. przez Niemców i wspomagających ich nacjonalistów ukraińskich

Przykładem niewiedzy RGG jest treść uzasadnienia do uchwały nr XLIV/241/2022 z dnia 29 września 2022 r. s-1, Ad. 8 RGG stwierdza, że : *Petycja w sprawie wybudowania Pomnika w centrum m. Grabowiec, przy Skwerze zgodnie z prawem powszechnie obowiązującym i przepisami prawa miejscowego w celu godnego upamiętnienia Dzieci i dorosłych mieszkańców Grabowca i okolic, wysiedlonych w lutym 1943 r. przez Niemców i wspomagających ich nacjonalistów ukraińskich (...). Pan Wójt udzielił wyjaśnień. Przeprowadzono rozmowy z przedstawicielami Gminnego Koła Związku Kombatantów RP i Byłych Więźniów Politycznych oraz Związku Byłych Więźniów Politycznych i Hitlerowskich Więzień i Obozów Koncentracyjnych Kola Terenowego. Uznano, że żadna z organizacji nie proponowała wzniesienia wskazanego Pomnika. Organizacje społeczne jak i Gmina nie mają funduszy. Ponadto w Gminie jest już kilka Pomników upamiętniających ludzi pokrzywdzonych w martyrologii wojennej. Nie przedstawiono mi pisemnych negatywnych opinii organizacji kombatanckich w sprawie wybudowania pomnika poświęconego „Dzieciom Zamojszczyzny”*

Stwierdzam, że taka frywolna narracja może być sformułowana tylko i wyłącznie na podstawie wyjaśnień Pana Wójta, ponieważ Pani Monika Grabarczuk, Przewodnicząca Komisji, Skarg Wniosków i Petycji nie jest osobą zorientowaną w przepisach prawa, miejsc

Pamięci Narodowej i ochrony zabytków. Tytuł petycji miał istotne znaczenie: ***Petycja (...) zgodnie z prawem powszechnie obowiązującym i przepisami prawa miejscowego (...)***.

Na terenie Gminy nie ma pomnika, poświęconego „Dzieciom Zamojszczyzny” i osobom wysiedlonym, wybudowanego zgodnie z przepisami prawa powszechnie obowiązującego i uchwałą Rady Gminy. Obecnie znajdujący się „pomnik”, na cmentarzu, przy Kościele Parafialnym w Grabowcu nie spełnia oczekiwań wspólnoty samorządowej. Został wybudowany nielegalnie z pominięciem wielu przepisów prawa budowlanego, ustawy o ochronie i opiece nad zabytkami i ustawy o IPN KŚZPNP. Został on postawiony w 2013 r. przez ks. proboszcza Zygmunta Żółkiewskiego wspólnie z organizacjami kombatanckimi i przy przyzwoleniu ówczesnego Wójta niezgodnie z przepisami praw powszechnie obowiązującego.

„Pomnik” ten nie istnieje w ewidencji prowadzonej przez organy państwowe na terenie województwa lubelskiego, bo „projektanci i pomysłodawcy pomnika” nie uzyskali pozwolenia budowlanego od Starosty zamojskiego na jego postawienie. Ówczesna RGG nie podjęła uchwały w przedmiotowej sprawie. Natomiast IPN Oddział w Lublinie nie przedstawił opinii w sprawie zaproponowanej inskrypcji, bo nikt z ówczesnych organów Gminy i pomysłodawców nie wystąpił o taką opinię. Wynika to stąd, że postawienie „pomnika” lub innego „trwałego znaku” na cmentarzu przykościelnym nie wymaga zgody władz państwowych. Rodzi to jednak konsekwencje prawne, ponieważ wtedy taki „znak pamięci” traktowany jest jako element religijny i nie podlega przepisom prawa państwowego. „Pomnik” postawiony w 2013 r. na Cmentarzu przykościelnym w Grabowcu został wyobcowany z przestrzeni publicznej, nie wypełnia on zadań, i nie spełnia norm o jakich mowa w ***Ustawie z dnia 18 grudnia 1998 r. o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu***.

Organy Gminy oraz instytucje kościelne nie wystąpiły przede wszystkim do Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Lublinie o opinię konserwatorską oraz zezwolenie na podjęcie prac budowlanych na terenie obiektu wpisanego do rejestru zabytków województwa lubelskiego (***Grabowiec - kościół parafialny rzymskokatolicki, pw. św. Mikołaja wraz z wyposażeniem wnętrza, dzwonnica, otoczenie z drzewostanem w obrębie ogrodzenia kościelnego, w gran. wg zał. planu, nr rejestru A/1323***).

Przed podjęciem prac nie uzyskano stosownego pozwolenia w oparciu o obowiązujące przepisy ***ustawy z 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami oraz Rozporządzenia Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 27 lipca 2011 r. w sprawie prowadzenia prac konserwatorskich, prac restauratorskich, robót budowlanych, badań konserwatorskich, badań architektonicznych i innych działań przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków oraz badań archeologicznych*** (Dz. U. z 2011 r., nr 161, poz. 987).

Na podstawie tego, co przedstawiłem wynika, że „pomnik” na terenie Cmentarza przykościelnego został postawiony z rażącym naruszeniem prawa i nie spełnia wymagań wynikających z ***Ustawy z dnia 18 grudnia 1998 r. o Instytucie Pamięci Narodowej*** nie jest trwałym znakiem Pamięci Narodowej. Zlekceważono także przepisy ***ustawy z 2003 r. o ochronie i opiece nad zabytkami oraz art. 29, ust. 7 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo***

budowlane (Dz. U. z 2021 r., poz. 2351, z 2022 r., poz. 88, 1557, 1768, 1783, 1846, 2206, 2687)¹³.

Niestety, dla RGG nie istnieje problem prawny i wizerunkowy. Istotne jest, że petycja otrzymała intencjonalne jednogłosne uzasadnienie - bezzasadna. W uzasadnieniu do petycji przedstawiono swoją wizję i narrację aby nie spełnić oczekiwań skarżącego Marka Gąski. Zdaniem RGG odniesiono zwycięstwo. Jest to jednak porażka jasności i trzeźwości umysłu. Jest to porażka lokalnej historii i martyrologii jej mieszkańców.

Ponadto w Gminie jest już kilka Pomników upamiętniających ludzi pokrzywdzonych w martyrologii wojennej – stwierdza Rada Gminy. Inskrypcja na pomniku, wybudowanym w 2002 r. w centrum Grabowca stwierdza: **Żołnierzom Armii Krajowej „Rzeczypospolitej Grabowieckiej” wysiedlonym, pomordowanym w obozach koncentracyjnych, ofiarom pacyfikacji Grabowca i okolic w latach 1939-1945**. Pomnik ten został poświęcony kombatanom, żołnierzom AK, którzy prowadzili walkę zbrojną (nawiasem mówiąc dlaczego tylko w latach 1939-1945) oraz ofiarom pacyfikacji Grabowca w 1944 r., której tak naprawdę nie było. Napis na pomniku nie odwołuje się do martyrologii „Dzieci Zamojszczyzny”.

Komisja Skarg Wniosków i Petycji stwierdzając o istnieniu kilku pomników na terenie Gminy *upamiętniających ludzi pokrzywdzonych w martyrologii wojennej* tak naprawdę nie wie o co chodzi. Kto podpowiada Komisji taką narrację? Według mnie świadczy to, o tym, że Komisja nie ma pojęcia o historii regionalnej nie mówiąc już o podstawach prawnych budowania pomników i ochrony zabytków. Pani Przewodnicząca Komisji Skarg Wniosków i Petycji przez okres trzech lat nie uzupełniła swojej wiedzy w przedmiotowym zakresie. Niestety Rada Gminy pod Przewodnictwem Pani Przewodniczącej, Elżbiety Czata zaaprobowała ten opis rzeczywistości, który jest fałszywy. Przedstawiona w uzasadnieniu analiza sytuacji nie zwraca uwagi na lekceważenie podstaw prawnych przy ustanowieniu w Gminie miejsca Pamięci Narodowej. Rada zaaprobowała rzeczywistość, która została stworzona przez błędy i zaniechania organów Gminy przy **wskazaniu i ustanowieniu miejsca Pamięci Narodowej. Rada swoje kompetencje przy ustanowieniu miejsca Pamięci Narodowej oddała osobom nieupoważnionym**. Komisja była nieprzygotowana na rozpatrzenie tej petycji i wynikających z niej konsekwencji w zakresie ochrony zabytków i miejsc Pamięci Narodowej. Podobne przykłady nieznajomości prawa, lekceważenia procedur i miejsc Pamięci Narodowej miały miejsca przy renowacji pomnika „700-lecia Grabowca” z okazji 740. rocznicy utworzenia miejscowości. Złe nawyki i niefrasobliwość w przedmiotowej materii powtarzają się w Gminie z zadziwiającą konsekwencją.

Chciałbym jednak pokreślić, że zgłaszającym petycję było TWO Oddział w Zamościu. A zatem przedmiotowa sprawa nabierze szerszego rozgłosu poprzez wysłanie zawiadomienia do instytucji centralnych MON, MKiDN, Urzędu ds. Kombatantów i Osób Represjonowanych, MNiE oraz kancelarii Prezydenta RP. W uzasadnieniu do uchwały w sprawie odrzucenia

¹³ Art. 29 ust. 7. ustawy prawo budowlane: Roboty budowlane, (...) wykonywane: 1) przy obiekcie budowlanym wpisanym do rejestru zabytków – wymagają decyzji o pozwoleniu na budowę, 2) na obszarze wpisanym do rejestru zabytków – wymagają dokonania zgłoszenia – przy czym do wniosku o decyzję o pozwoleniu na budowę oraz zgłoszenia należy dołączyć pozwolenie właściwego wojewódzkiego konserwatora zabytków wydane na podstawie przepisów o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

petycji nie odniesiono się do jej zasadniczego przesłania i podstaw prawnych, o których mowa w tytule.

X. Odnowienie cmentarzy żydowskich na terenie m. Grabowiec Góra
oraz upamiętnienie Żydów grabowieckich

Rada Gminy w uzasadnieniu do uchwały nr XLIV/241/2022 RGG z dnia 29 września 2022 r. s-3. Ad. 11 stwierdza, że : *Petycja z dnia 11 kwietnia 2022 r. (data wpływu 13.04. 2022 r.) do Wójta Gminy i RG Grabowiec w sprawie odnowienia cmentarzy żydowskich na terenie m. Grabowiec Góra oraz upamiętnienia Żydów grabowieckich poprzez działania wymienione w treści petycji (...): Ponadto wskazać należy, po wyjaśnieniach wójta, że Gmina nie posiada funduszy, które mogą zostać przeznaczone na odnowienie cmentarzy. W uzasadnieniu stwierdzono także, że stanowisko Episkopatu Polski nie stanowi źródła obowiązującego prawa, dlatego brak jest podstaw do uznania, że uchwała podjęta przez Radę Gminy może być z nim sprzeczna. Nie stawiałem żadnej tezy, że stanowisko Episkopatu jest źródłem prawa. Chwaliłem działania biskupów polskich w duchu ekumenizmu i uniwersalnych norm etycznych. Nie wiem dlaczego Komisja Skarg Wniosków i Petycji w sposób marksistowski odniosła się do przesłania moralnego wyrażonego przez Episkopat polski. Komisja nie odniosła się do podstaw prawnych rewitalizacji cmentarzy żydowskich przedstawionych w petycji. Powoływanie się na krytykę Episkopatu Polski i dezawuowanie tego moralnego przesłania jest wręcz kompromitujące dla członków RGG, jako praktykujących katolików. Problem w tym, że RGG nie odniosła się do problemu prawnego jakim jest to, że cmentarze żydowskie były wymienione w gminnej ewidencji zabytków. Co stało się z ewidencją ? Czy cmentarze żydowskie zostały wykreślone z ewidencji ?*

Celem petycji było zwrócenie uwagi na gminę Grabowiec, jako lokalną atrakcję turystyczną, rekreacyjną, historyczną i edukacyjną w województwie lubelskim. Petycja była podnoszona także w celu stymulacji lokalnego rozwoju społeczno-gospodarczego poprzez pobudzanie rozwoju turystyki profilowanej wykorzystującej dziedzictwo wielokulturowe. Komisja zlekceważyła więc kulturowy charakter tego nośnika pamięci historycznej, jakim jest cmentarz żydowski i zgromadzone macewy w magazynach Urzędu Gminy. RGG nie przedstawiła żadnej alternatywy rozwiązania tego problemu.

Takie stanowisko komisji i RGG można uznać za przejaw wrogości wobec innego wyznania i innej narodowości wynikające z niezrozumienia rzeczywistości prawno-kulturowej i politycznej. Jest to przejaw zaściankowości osadzony w okopach niewiedzy, bojaźni i zwyczajnego kunktatorstwa organów gminy.

Cmentarze żydowskie są odnawiane, z macew budowane są lapidaria, w tych gminach gdzie przed wojną żyła ludność żydowska. Są to gminy, które promieniują kompetencją i inteligencją rządzących. Natomiast wiedza, i tolerancja mieszkańców dominuje w życiu wspólnoty. Taka postawa mieszkańców neguje przejawy uprzedzeń rasowych oraz nienawiści. W każdej rozsądnej gminie lokalna racja stanu nakazuje uwzględniać przede wszystkim interesy ekonomiczne i turystyczne, swojej miejscowości.

W petycji pisałem: *Przyjmowało się, że dobra kultury, w danym kraju, miały przed wszystkim charakter narodowy. Inne dobra traktowane były jako obce, które należy zniszczyć lub o nich zapomnieć (np. Zamek w Malborku, pomnik Bismarcka w Poznaniu, zamki polskie*

na Białorusi, Litwie i Ukrainie)¹⁴. Obecnie po wielu latach jesteśmy w stanie ocenić, że mają one znaczenie uniwersalne istotne także dla innych narodów, grup etnicznych i społeczności międzynarodowej. Podobnie wyglądał stosunek Polaków do synagog, cerkwi, cmentarzy żydowskich i prawosławnych oraz innych symboli tych religii. Ten stosunek zmienia się, być może powoli, ale zmiany następują. Jak wykazałem zmianom nie sprzyjają przede wszystkim przepisy prawa. Ponadto nadal wiedza urzędników samorządowych budzi zastrzeżenia, ale także należy odnotować brak wyobraźni i wrażliwości humanistycznej u przedstawicieli innych zawodów, w tym nauczycieli. Wynika to, po części, z niedostatecznej edukacji w szkołach podstawowych, ponadpodstawowych, a także na studiach wyższych. Problemem jest także brak profesjonalnej edukacji przez media. Wiedza o kulturze, ochronie zabytków, miejscach pamięci narodowej, grobach i mogiłach wojennych oraz cmentarzach powinna być trwałym punktem edukacji obywatelskiej, na wszystkich poziomach kształcenia w każdej szkole, instytucji państwowej i samorządowej oraz organizacjach pozarządowych.

Niestety Komisja Skarg Wniosków i Petycji oraz RGG potwierdziły moje obawy o stan edukacji obywatelskiej w Polsce i wiedzę urzędników samorządowych w zakresie ochrony i opieki nad zabytkami. Pan Wójt nie poparł mojej petycji w sprawie odrestaurowania cmentarzy żydowskich, mimo, że w 2019 r. wyrażał się o tym projekcie bardzo pozytywnie. Ponadto wskazać należy, po wyjaśnieniach Wójta, że Gmina nie posiada funduszy, które mogą zostać przeznaczone na odnowienie cmentarzy – stwierdza komisja w uzasadnieniu do uchwały. Pragnę przypomnieć, że w 2021 r. GOK wydał 3.360 tys. złotych na imprezy kombatanckie a uroczystości patriotyczno-religijnych praktycznie nie było, ze względu na ograniczenia sanitarne i 7.351. zł na imprezę sylwestrową¹⁵. Pragnę poinformować, że środki na realizację drobnych inwestycji w zakresie ochrony zabytków planuje się w budżecie Gminy, ponadto można je pozyskać z funduszy unijnych i Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

Ponadto uprzejmie informuję, że w petycji z **14.02. 2022 r. w sprawie polepszenia jakości pracy Rady Gminy Grabowiec, Komisji Skarg Wniosków i Petycji oraz polepszenia jakości merytorycznej projektów uchwał zgłaszanych na posiedzeniach Rady Gminy** informowałem organy gminy, że dodatkowe środki finansowe można wygospodarować poprzez ustanowienie przez Pana Wójta fundacji i zobowiązanie się do przekazywania przez niego około 1000 zł. miesięcznie na jej cele statutowe (kultura, wydawnictwa, nagrody, sport, cele społeczne). Taka działalność byłaby społecznie popierana. Wzmacniałaby więzi emocjonalne wspólnoty samorządowej.

W uzasadnieniu do **Uchwały nr XILI/224/2022 RGG z 8 lipca 2022 r. w sprawie rozpatrzenia petycji z dnia 11 kwietnia 2022 r. (data wpływu 13.04. 2022 r.) do Wójta Gminy i RGG Grabowiec w sprawie odnowienia cmentarzy żydowskich na terenie m. Grabowiec Góra (...)**, stwierdzono: *Cmentarz jest dla Żydów miejscem świętym. Zdaniem Komisji Rabinicznej jest niedopuszczalne do zabudowania cmentarzy, jak również do rozbudowy obiektów na już istniejących cmentarzach. Judaizm zakazuje ingerowania w strukturę ziemi na cmentarzach żydowskich z uwagi na niebezpieczeństwo naruszenia kości zmarłych. Nie zezwala się na ponowne ustawianie macew chyba, że stoją one na rzeczywistym pierwotnym miejscu pochówku. Komisja rabiniczna rekomenduje, iż jedynym rozwiązaniem jest utworzenie*

¹⁴ Prawna ochrona zabytków pod red. T. Gardockiej i J. Sobczaka..., s. 8-9.

¹⁵ Raport Wójta o stanie Gminy za 2021 r.

lapidarium. Wszelkie zadania w zakresie renowacji, konserwacji oraz pielęgnacji macew powinny być prowadzone zgodnie ze sztuką konserwatorską i konsultowane z Komisją Rabiniczną. Gmina Grabowiec obecnie czeka na decyzję Rabina i Komisji Rabinicznej odnośnie usytuowania macew będących w posiadaniu Urzędu Gminy (pismo wysłane w czerwcu 2021 r.).

Chciałbym przypomnieć, że w petycji wymienilem *Podręcznik Cmentarze żydowskie. Podręcznik dobrych praktyk w ochronie dziedzictwa lokalnego*, Teresy Klimowicz, Pawła Sygowskiego, Moniki Tarajko, Andrzeja Trzcíńskiego, Stowarzyszenie „Studnia Pamięci”, Lublin 2018, gdzie przedstawiłem *Wytyczne Komisji Rabinicznej ds. Cmentarzy w Polsce*. Wedle wytycznych *macewy (nagrobki) należą do zmarłych i dlatego powinny być przywrócone na cmentarz, z którego pochodzą (...)*. Komisja rabiniczna rekomenduje, iż *optymalnym rozwiązaniem jest utworzenie lapidarium scalonego z istniejącym ogrodzeniem lub w jego pobliżu. Macewy należy instalować w taki sposób aby ich inskrypcje pozostały widoczne*. Wedle Komisji *zakazane też są wszelkie działania mogące naruszyć znajdujące się pod powierzchnią ziemi kości* a dokładną lokalizację lapidarium czy też inną formę ekspozycji macew należy uzgadniać z Komisją Rabiniczną. RGG w swoim uzasadnieniu poucza mnie treścią zapisów z mojej petycji, co dla mnie jest mile i wymaga podkreślenia. Niestety traktują te zapisy jako przejaw niechęci do odnowy cmentarzy żydowskich lub budowy lapidarium.

W petycji przytoczyłem zalecenia i wnioski WOSOZ w Lublinie Oddział w Zamościu zawarte w „Kartach Cmentarzy”. **W zakresie prac porządkowych WOSOZ wskazuje na potrzebę wykonania ogrodzenia. Drugim koniecznym elementem jest postawienie tablic informacyjnych cmentarzy. I to w zasadzie wszystko co należałoby wykonać w sprawie odbudowy cmentarzy, które są przecież zabytkami wpisanymi do gminnej ewidencji zabytków.**

Kierownik Delegatury WUOZ w Zamościu w 2010 r. stwierdził, że *objęte one są ochroną pośrednią w zapisach miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Grabowiec*. Dlatego WUOZ w Lublinie Delegatura w Zamościu wskazując na istnienie miejscowych cmentarzy żydowskich w planach zagospodarowania przestrzennego, proponuje macewy (...) przenieść na teren któregoś z nich. Natomiast wedle ewidencji gminnej z 2000 r. cmentarze żydowskie zaliczane są do zabytków nieruchomych na terenie Gminy. Ostatnie zestawienie zostało wykonane w 2012 r. Nie ma aktualnego Zarządzenia Wójta w sprawie gminnej ewidencji zabytków, co jest jak już stwierdziłem nie wykonaniem dyspozycji wynikającej **art. 22, ust. 4 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie i opiece nad zabytkami**. Przepis ten stwierdza, że Wójt prowadzi gminną ewidencję zabytków gdzie oprócz zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru powinny być ujęte: zabytki nieruchome znajdujące się w wojewódzkiej ewidencji zabytków i zabytki nieruchome wyznaczone przez wójta w porozumieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków.

Przykro mi, że Komisja Skarg Wniosków i Petycji nie dokoła szczegółowej analizy kart cmentarzy, opracowań naukowych oraz nie przeprowadziła rekonesansu w terenie gdzie funkcjonowały cmentarze żydowskie. Byłoby mniej stresu i nieprawdziwych komentarzy. Praca tej komisji jest szczególnie trudna i wymaga specjalistycznej wiedzy w wielu dziedzinach. Przykro mi, że Urząd Gminy nie udzielił Komisji profesjonalnej pomocy. Stąd wnioszek na przyszłość, trzeba zapraszać właściwe osoby na posiedzenia Komisji.

Odnosnie kolejnych punktów petycji Komisja Skarg, Wniosków i Petycji nie widzi konieczności ich realizacji. A w następnych punktach pisałem: **III. Należy zainstalować tablicę informacyjnej w miejscu funkcjonowania getta na terenie „Wspólnoty Wsi Grabowiec Góra”, z którego wywieziono Żydów do obozu zagłady w Sobiborze. Właściciel stacji paliw zgadza się na zainstalowanie tablicy. Wstępne rozmowy prowadziłem jeszcze w 2012 r. (...).**

IV. Wydaje się, że nazwanie Placu targowego w Grabowcu im. Żydów grabowieckich byłoby znaczącym wyrazem szacunku dla społeczności żydowskiej skazanej na masową zagładę przez niemieckich oprawców w czasie II wojny światowej. Nadanie Placu Targowemu nazwy im. Żydów grabowieckich powinno być oczywiście poprzedzone uchwałą Rady Gminy Grabowiec zgodnie z Ustawą z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym. Wskazane byłoby przeprowadzenie konsultacji społecznych oraz ewentualnie referendum lokalnego (...).

V. Włączenie Gminy Grabowiec do Szlaku Chasydzkiego byłoby etapem jak najbardziej wskazanym. Przyczyniłoby się do pobudzania lokalnego rozwoju społeczno-gospodarczego poprzez tworzenie turystyki profilowanej wykorzystującej dziedzictwo wielokulturowe.

Treść petycji 11 kwietnia 2022 r w sprawie odnowienia cmentarzy żydowskich (...) została podsumowana w §1. Uchwały nr XLII/224/2022 RGG z 8 lipca 2022 r. - **nie zasługuje na uwzględnienie.** Uzasadnienie świadczy o niezrozumieniu treści petycji i aroganckim jej potraktowaniu. Zasadnicze punkty wymienione przeze mnie nie zostały nawet zauważone.

Warto zaznaczyć, że o skierowaniu pisma do Komisji Rabinicznej nie wspomina już uzasadnienie do uchwały nr XLIV/241/2022 RGG z dnia 29 września 2022 r. (Ad. 11 ,s. 3). A zatem czy Komisja zapomniała o własnych wnioskach, i nie jest zbyt zaangażowana w tym co robi? Czy Komisja powierzchownie potraktowała petycję z dnia 11 kwietnia 2022 r. Kto doradza Komisji i Radzie Gminy w tak istotnych dla miejscowości i wspólnoty samorządowej sprawach?

Ponadto analizując sytuację cmentarzy żydowskich należy wspomnieć o macewach zgromadzonych za dawną Izbą Pamięci. Macewy zniknęły w czasie remontu Izby. Gdzie obecnie znajdują się i czy są właściwie zabezpieczone? Pragnę przypomnieć, że są to macewy z dwóch cmentarzy żydowskich z terenu osady Grabowiec. Wedle uzasadnienia do uchwały RGG nr XLII/224/2022 z 8 lipca 2022 r. Urząd Gminy wysłał w czerwcu 2021 r. zapytanie do Komisji Rabinicznej w sprawie pojedynczych macew żydowskich zgromadzonych na terenie gminy. Teoretycznie wszystko jest w porządku. I tak można czekać w nieskończoność.

Pragnę jednak zauważyć, że nawet postępowanie administracyjne ma swoje terminy i może skutkować pozostawieniem wniosku bez rozpatrzenia. Taki przypadek już zachodził wobec złożonego wniosku o posadowienie tablicy na cmentarzu w Bereściu.

XI. Odrestaurowanie zabytkowych cmentarzy: rzymsko-katolickiego w Grabowcu, wojennych w Bereściu i na Wolicy

W uzasadnieniu do uchwały RGG nr XLIV/241/2022 RGG z dnia 29 września 2022 r. s-3, Ad. 12 czytamy: *Petycja z dnia 12 kwietnia 2022 r. w sprawie rewitalizacji zabytkowych cmentarzy: rzymsko-katolickiego w Grabowcu, wojennych w Bereściu i na Wolicy w ramach*

projektu „Zabytkowe cmentarze - ocalamy od zapomnienia”. Komisja stwierdza, że wójt czynił starania o dofinansowanie na utrzymanie obiektów grobownictwa wojennego, głównie na modernizację grobów wojennych na cmentarzu parafialnym, a także na ogrodzenie terenu cmentarza wojennego w miejscowości Bereść. Dofinansowania nie udało się uzyskać. Gmina bez dofinansowania nie jest w stanie wykonać wymienionych prac. Ponadto Cmentarze w Grabowcu i na Wolicy Uchańskiej nie są cmentarzami administrowanymi przez Gminę.

Niestety nie mogę zaufać „staraniom Wójta” o pozyskanie funduszy na dofinansowanie, jeśli nie zobaczę tych wniosków. Znam konkretne przypadki i nie było takiej sytuacji aby nie uzyskano środków od wojewody na odnowę cmentarzy wojennych. Na takie cmentarze uzyskujemy środki od wojewody w ramach zadań zleconych gminie. Mam przykre doświadczenie dotyczące „starń Wójta” na podstawie posadowienia tablicy na cmentarzu wojennym w Bereściu. Gdyby nie moja aktywność nie byłoby: opinii IPN w sprawie inskrypcji, opinii konserwatorskiej i zezwolenia od WKZ w Lublinie oraz decyzji wojewody z 24.06. 2022 r. na przeprowadzenie prac i zezwolenie na trwałe posadowienie tablicy na cmentarzu wojennym w Bereściu.

Prawie rok po otrzymaniu opinii konserwatorskiej 09.06 2022 r. Wójt Gminy Grabowiec występuje z wnioskiem o wydanie pozwolenia na podejmowanie innych działań, które mogłyby doprowadzić do naruszenia substancji lub zmiany wyglądu zabytku nieruchomego wpisanego do rejestru¹⁶. Takie pozwolenie Gmina Grabowiec otrzymuje 22 czerwca 2022 r. dwa dni przed wydaniem decyzji wojewody¹⁷. Twierdzenie o uzgodnieniach między Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków w Lublinie a Wójtem Gminy Grabowiec mają charakter abstrakcyjny i dowodzą nieznajomości prawa i KPA przez RGG. Świadczy to, że RGG, a przede wszystkim Komisja Skarg Wniosków i Petycji nie ma wiedzy z zakresu problematyki ochrony i opieki nad zabytkami, grobownictwa wojennego i przepisów prawa budowlanego. Można wnioskować, że Komisja, jak również Rada Gminy w przedmiotowej sprawie opierały się na nieprawdziwych i nielogicznych stwierdzeniach, czy też opiniach i wyjaśnieniach Wójta Gminy. W tej sprawie 26.09 2021 r. złożyłem także wniosek do Wojewody w trybie art. 241 ustawy KPA. Wydział Prawa, Nadzoru i Kontroli Wojewody informował, że Wojewoda nie może naruszać samodzielności ustawowej wspólnoty samorządowej, jaką jest gmina.

Wyjaśnienia Komisji Skarg Wniosków i Petycji, iż organ gminy wnioskował o dofinansowanie projektowanej tablicy na cmentarzu wojennym przez Urząd Wojewódzki i MKiDN nie są związane z przedmiotowym postępowaniem administracyjnym¹⁸. Rada Gminy powinna skorzystać z przysługujących jej uprawnień i uzyskać informacje od właściwych organów wojewody. W tym przypadku jak i w wielu innych Rada Gminy opierała się na wyjaśnieniach Wójta Gminy, które okazały się nieprawdziwe.

Początkowa zwłoka Urzędu Wojewódzkiego z podjęciem decyzji wynikała stąd, że jest to cmentarz wojenny a intencją wnioskodawcy było upamiętnienie osób cywilnych. Cmentarz

¹⁶ Wniosek Wójta Gminy Grabowiec z 09. 06. 2022 (data wpływu 10.06. 2022 r.) do Lubelskiego WKZ Delegatura w Zamościu.

¹⁷ Decyzja Lubelskiego WKZ nr IN. III. 5146 .57.1.2022 z dnia 22 czerwca 2022 r. w sprawie pozwolenia na podejmowanie innych działań, które mogłyby doprowadzić do naruszenia substancji lub zmiany wyglądu zabytku nieruchomego wpisanego do rejestru. Obiekt cmentarz wojenny z I wojny światowej w miejscowości Bereść, wpisany do rejestru zabytków województwa lubelskiego na mocy decyzji LWKZ z dnia 07.10.1987 r. (...) pod nr A/1524

¹⁸ Uzasadnienie do uchwały nr XXXVI /197/2022 RGG z dnia 7 marca 2022 r. s. 1.

wojenny w Beresćiu, na miejsce upamiętnienia wybrał Wójt Gminy Grabowiec i to on ponosi odpowiedzialność za sytuację faktyczną i prawną. O takich trudnościach wspominałem wielokrotnie przed podjęciem decyzji przez Pana Wójta o lokalizacji tablicy na cmentarzu wojennym. Od samego początku byłem świadomy tego, że będą trudności formalnoprawne, związane z tym, że jest to cmentarz wojenny i dodatkowo zabytek. Niestety pan Wójt moich argumentów nie uwzględnił. Organ gminy nie jest zwolniony od znajomości prawa i procedur administracyjnych w zakresie ochrony zabytków, grobownictwa wojennego i prawa budowlanego. Wydaje się, że działania Pana Wójta były prowadzone w tym kierunku aby posadowienie tablicy opóźniać czy wręcz uniemożliwić.

Tablica nie została posadowiona w roku 2022 r. Zostały złamane ustalenia wynikające z decyzji wojewody. Do 28 grudnia 2022 r. Wójt Gminy Grabowiec niestety nie wystąpił do Starosty zamojskiego z pozwoleniem na budowę¹⁹ (posadowienie tablicy), konkretnie do Wydziału Architektury i Budownictwa Starostwa Powiatowego w Zamościu²⁰. Oczywiście jestem świadomy tego, że decyzja Wojewody Lubelskiego z 24 czerwca 2022 r. jest zezwoleniem na umieszczenie tablicy na cmentarzu wojennym w Beresćiu, natomiast nie jest nakazem do wykonania tej czynności. Gmina jest zobowiązana jedynie do remontu cmentarzy i grobów wojennych w przypadku otrzymania dotacji, jako zadania zleconego od wojewody. Wszelkie wnioski Wójta do Wojewody w zakresie otrzymania dotacji ze środków na grobownictwo wojenne aby z nich posadowić tablicę poświęconą osobom cywilnym były nieporozumieniem i nie miały podstaw prawnych. Świetle tego, należy stwierdzić, że wykonanie upamiętnienia zależy praktycznie od organów gminy, które powinny uwzględnić przed wszystkim termin obowiązywania decyzji wojewody i opinię wspólnoty samorządowej wyrażonej 16.07.2020 r. w formie petycji.

Należy zadać pytanie, czy decyzja wojewody z 24.06.2022 r. (zezwolenie na trwałe posadowienie tablicy) będzie ważna także po 31 grudnia 2022 r.? Wydaje się, że nie. Organ gminy będzie musiał wystąpić w 2023 r. o nowe zezwolenie. Przyznaje to sam Wójt w rozmowie z Leszkiem Wójtowiczem w artykule, pt. *Pamięci Kozłowskich. Tablica zostanie wykonana, zamontowana i odsłonięta, ale w przyszłym roku*²¹.

Również w uchwale nr XLI/225/2022 z 8 lipca 2022 r. w *sprawie rozpatrzenia petycji z dnia 12 kwietnia w sprawie rewitalizacji zabytkowych cmentarzy...*, stwierdzono, że : *Komisja przeprowadziła rozmowę z pracownikiem, skąd uzyskała informacje, że Wójt składał wnioski do Wojewody Lubelskiego na utrzymanie obiektów grobownictwa wojennego. Głównym celem była modernizacja grobów wojennych na cmentarzu parafialnym w Grabowcu. Dofinansowania na ten cel niestety nie udało się uzyskać. Pan Wójt złożył również wniosek do Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego na realizację przedsięwzięcia pn.*

¹⁹ Art. 29, ust. 7 ustawy prawo budowlane: Roboty budowlane, (...) wykonywane: 1) przy obiekcie budowlanym wpisanym do rejestru zabytków – wymagają decyzji o pozwoleniu na budowę, 2) na obszarze wpisanym do rejestru zabytków – wymagają dokonania zgłoszenia – przy czym do wniosku o decyzję o pozwoleniu na budowę oraz zgłoszenia należy dołączyć pozwolenie właściwego wojewódzkiego konserwatora zabytków wydane na podstawie przepisów o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2021 r. poz. 2351, z 2022 r. poz. 88, 1557, 1768, 1783, 1846, 2206, 2687). Wedle mojej oceny wystarczyło tylko zgłoszenie oraz pozwolenie od WKZ, ponieważ cmentarz nie jest obiektem tylko obszarem wpisanym do rejestru.

²⁰ Pismo z dnia 28.12.2022 r. nr B.1633.1.56.2022 z up. Starosty, Dyrektor Wydziału Architektury i Budownictwa.

²¹ L. Wójtowicz, *Pamięci Kozłowskich. Tablica zostanie wykonana, zamontowana i odsłonięta, ale w przyszłym roku*, „Kronika Tygodnia” nr 42, z 18.10.2022 r., s. 9

Ogrodzenie terenu cmentarza wojennego w miejscowości Bereść" w ramach Programu Groby i Cmentarze Wojenne w Kraju, jednak środki przeznaczone na realizację Programu okazały się niewystarczające i Gmina Grabowiec nie uzyskała dofinansowania. Komisja Skarg, Wniosków i Petycji stwierdziła, że bez dofinansowania Gmina, ze swego skromnego budżetu nie jest w stanie wykonać zawartych w petycji prac. Ponadto Cmentarze w Grabowcu i na Wolicy Uchańskiej nie są cmentarzami administrowanymi przez Gminę Grabowiec. Komisja ustaliła, że petycja nie zasługuje na uwzględnienie i taką opinię przekazała Radzie Gminy.

W odpowiedzi na petycję uzasadnienie do uchwały jest bardzo wylewne i określa o jakie środki starał się Wójt Gminy Grabowiec. Jednak treść uzasadnienia nie powołuje się na jakiegokolwiek dokumenty, które można przeanalizować i dokonać adnotacji w uzasadnieniu, że z nich korzystano przy rozpatrywaniu petycji, a nie tylko „z rozmowy z pracownikiem”. Przy rozpatrywaniu skargi z dnia 11 sierpnia 2022 r. uzasadnienie do uchwały RGG nr XLIV/241/2022 z dnia 29 września 2022 r. s-3, źródło dofinansowania nie jest już tak mocno wyartykułowane, poza stwierdzeniem: *Dofinansowania nie udało się uzyskać. Gmina bez dofinansowania nie jest w stanie wykonać wymienionych prac.* Wobec powyższego chciałem zapytać jakich prac, tych wymienionych w petycji, czy prac abstrakcyjnych wymyślonych we wnioskach składanych przez Pana Wójta?

Przypominam Szanownej Komisji i Radzie Gminy i Panu Wójtowi o **Rządowym Programie Odbudowy Zabytków. Ogłoszenie Nr 1/2023 o wydłużeniu naboru wniosków o dofinansowanie z rządowego Programu Odbudowy Zabytków. Termin został przedłużony do 17 marca 2023 r. - Program Polski Ład.**

Nadmieniam, że w petycji wnioskowałem o prace wymagające nakładów finansowych, jak i wskazywałem tylko na takie czynności, które wymagają jedynie dobrej woli, kreatywności i większego zaangażowania ze strony organów gminy, GOK i Zespołu Szkół im. H. Sienkiewicza. Ponadto wykonanie tych czynności brałem na siebie i wolontariuszy. Pozwolę sobie je powtórzyć: **przeprowadzenie warsztatów edukacyjnych dla dzieci i młodzieży z zakresu ochrony zabytków, cmentarzy i miejsc kultu religijnego; przeprowadzenie warsztatów edukacyjnych dla dzieci i młodzieży z kamieniarki; opracowanie monografii o historii Cmentarza Parafialnego w Grabowcu i osobach, które są na nim pochowane.** To ostatnie jedynie wymagało pewnych nakładów finansowych, które jestem w stanie wskazać w budżecie GOK, lub Gminnej Biblioteki Publicznej a przede wszystkim należy je zabezpieczyć w budżecie Gminy. Koszt wydania książki będzie wynosił około 4000 zł. plus około 2000 zł honorarium dla autorki.

Petycja była podnoszona m.in. w celu upamiętnienia naszych przodków i pokazania ich roli w historii rozwoju Grabowca, w celu wzmocnienia ochrony dziedzictwa miejscowej społeczności, w trosce o dziedzictwo lokalne, uwypuklenie chrześcijańskich korzeni, wielowyznaniowej osady Grabowiec, w celu zwrócenia uwagi na gminę Grabowiec, jako lokalną atrakcję turystyczną, historyczną i edukacyjną w województwie lubelskim, w celu stymulacji lokalnego rozwoju społeczno-gospodarczego poprzez pobudzanie rozwoju turystyki, w celu podnoszenia wiedzy dzieci i młodzieży oraz mieszkańców Gminy z zakresu ochrony zabytków, cmentarzy i miejsc kultu religijnego.

Ostatnie fragmenty petycji odwołują się do myśli św. Jana Pawła II i śp. prof. Bohdana Wolniewicza, polskiego filozofa, który stwierdza, że od czasów II wojny światowej trwa ofensywa ciągłej deprecjacji trzech wartości: **symbolu bożego, człowieczeństwa i prawdy.**

Natomiast św. Jan Paweł II, wielokrotnie przypominał: *Proszę Was! Pozostańcie wierni temu dziedzictwu! Uczynicie je podstawą swojego wychowania!*” To on twierdził, że zachowanie tożsamości i kultury narodowej jest najważniejszą wartością dla człowieka: *„Macie przenieść ku przyszłości to całe olbrzymie doświadczenie dziejów”* (1979). W 1983 r. przy kolejnej wizycie w Polsce stwierdził: *„Czuwam, to znaczy czuję się odpowiedzialny za to wielkie wspólne dziedzictwo, któremu na imię Polska”*. Natomiast na konferencji UNESCO w 1980 r. upomniął przywódców świata: *„Kultura jest właściwym sposobem istnienia i bytowania człowieka”*. W czasie pierwszej pielgrzymki do Polski, wypowiedział słynne słowa z Ewangelii: *Niech zstąpi duch Twój i zmieni oblicze Ziemi, tej Ziemi*. Natomiast w ostatniej pielgrzymce św. Jan Paweł II, stwierdził: *Polsce potrzeba ludzi sumienia*. Zaiste, że słowa te nie stały się mottem dla przywódców duchowych i politycznych w naszym kraju? Nie są też przywołane przez społeczeństwo polskie. Dlatego też wydaje się, słuszna uwaga, wypowiedziana w czasie dyskusji w telewizyjnym studio: *my Polacy słyszymy, św. Jana Pawła II, niejednokrotnie stojąc na baczność, ale go nie słuchamy*.

Wolno mi stwierdzić, że RGG zaakceptowała deprecjację wartości, o których mówią św. Jan Paweł II i śp. prof. B. Wolniewicz. Takie wrażenie odnoszę po stwierdzeniu, że petycja nie zasługuje na uwzględnienie. Petycja miała także wymiar edukacyjny i historyczny jej treść powinna zostać przekazana młodzieży szkolnej oraz administratorowi cmentarza rzymsko-katolickiego w Grabowcu. Nie została także przekazana administratorowi cmentarza wojennego na Wolicy, czyli Parafii Prawosławnej w Zamościu. Na pewno należało to uczynić przed rozpatrzeniem treści petycji, skoro *Cmentarze w Grabowcu i na Wolicy Uchańskiej nie są cmentarzami administrowanymi przez Gminę Grabowiec*. Po raz kolejny została złamana procedura przy rozpatrywaniu obywatelskich wystąpień. Komisja Skarg Wniosków i Petycji w swojej niechęci do mojej osoby zatraciła zdrowy rozsadek i pogubiła się w ocenie przedstawionego materiału. Oceniała treść petycji, nie na podstawie obowiązującego prawa i wszelkich możliwych faktów oraz dowodów, lecz na podstawie fałszywych emocji, złośliwości i niechęci do autora. Żle świadczy to o promowaniu wartości chrześcijańskich w życiu publicznym przez członków Komisji i Radę Gminy Grabowiec.

Wyjątkowo też groteskowo brzmią słowa wypowiedziane przez sołtysa z Żurawłowa, Pana Emila Jabłońskiego, który na sesji RGG w listopadzie 2022 r. stwierdził, że *zarzucam RGG petycjami* i coś tam jeszcze dodał. No cóż, mogę powiedzieć, że Pan Emil Jabłoński nie zna omawianej petycji. To po, co się wypowiada? Czy Pan Emil Jabłoński świadomie kwestionuje nauczanie św. Jana Pawła II i wypowiada się za deprecjacją wartości, o których wspominałem? Czy świadomie czy nieświadomie występuje przeciwko obecności wartości chrześcijańskich w życiu publicznym? Pan Emil Jabłoński przyszedł na sesję RGG z krzyżem w klapie marynarki. Wedle tego, na co wcześniej wskazałem, symbol boży do czegoś zobowiązuje. Pragnę zauważyć, że krzyż symbol chrześcijaństwa, obok godła państwowego, wzbogaca wystrój ściany czołowej sali, gdzie odbywają się sesje RGG. Czy radni właściwie korzystają z mocy symbolu prawdy i pojednania? Czy krzyż tylko wzbogaca wystrój sali posiedzeń RGG? Gdy na to pytanie odpowiemy sobie będziemy mieli jasność, czy opowiadamy się za obecnością wartości chrześcijańskich w życiu publicznym, czy nie?

Gros spraw rozpatrywanych przez Radę, ich waga oraz skomplikowanie prawne wymagają od radnych merytorycznego przygotowania i chęci uczenia się. Niestety tego przeciętny radny nie posiada i nie chce się uczyć, o czym pisałem wielokrotnie. Więc

wypadałoby przytoczyć słowa biskupa Pieronka, „*modlitwa to rzecz święta ale rozumu nie zastąpi*”. Ponadto powielanie kłamstwa pod krzyżem jest dla mnie przykładem deprecjacji wartości, o których wspominałem. Jestem zwolennikiem wartości chrześcijańskich w życiu publicznym, jednak niektórzy radni (katolicy) robią wszystko, aby te wartości wyobcować z przestrzeni samorządowej.

Czy Rada Gminy Grabowiec, postanowiła świadomie czy nieświadomie, ale pod wpływem perswazji określonych czynników i osób zakrzyczeć i zdeprecjonować te trzy wartości, o których pisał śp. prof. B. Wolniewicz - *symbol, człowieczeństwo i prawda*?

XII. Edukacja w zakresie pojęcia „Rzeczpospolita Grabowiecka”

Dalsza deprecjacja tych wartości, o których wspominałem nastąpiła uchwałą RGG nr XLIX/273/2023 z dnia 12 stycznia 2023 r. w odpowiedzi na petycję z **12 lipca 2022 r.** w sprawie ***podjęcia działań edukacyjnych, informacyjnych, wydawniczych oraz w zakresie prawa miejscowego w celu wypromowania nazwy historycznej Rzeczpospolita Grabowiecka.*** Nawet nie chce mi się przytaczać tych jakże nikczemnych i jadowitych słów wpływających z uzasadnienia do uchwały. Świadczą one dobitnie, że Komisja Skarg Wniosków i Petycji ma poważne problemy ze zrozumieniem najważniejszych zagadnień wpływających z treści petycji. Trzeba być naprawdę złośliwym radnym lekceważącym wiedzę prawniczą i fakty historyczne aby podejść tak nieprofesjonalnie do ważnego historycznego lokalnego zagadnienia.

Niestety Rada zanegowała potrzebę promocji gminy w duchu historycznego wydarzenia i nazwy. Pan Wójt z wykształcenia „prawnik”, nie odniósł się do treści zagadnienia wynikającego z prawa wojennego, tj. czasowego wyzwolenia terytorium spod okupacji. Nie wykazał zainteresowania i wrażliwości tym historycznym fenomenem, jakim była „Wolna Rzeczpospolita Grabowiecka”. Organy Gminy w swoim uzasadnieniu, niestety, nie promują interesu gminy i społeczności lokalnej.

Szanowni Państwo,

pragnę zauważyć, że po sześciu miesiącach „swojskiego debatowania”, bo trudno to nazwać procedowaniem Komisja Skarg Wniosków i Petycji a na jej wniosek radni próbują ośmieszyć mnie, tradycję, historię i jej uczestników, autorów tekstów naukowych i popularnonaukowych oraz literackich. Dla radnych ważniejsze są ich fobie i uprzedzenia niż jakakolwiek merytoryczna wymiana myśli. Wydaje mi się, że uzasadnienie wskazuje, że Przewodnicząca Komisji Skarg Wniosków i Petycji oraz Przewodnicząca Rady Gminy nie dorosły do funkcji, którą sprawują. To one procedowały i promowały tekst uzasadnienia. Do sprawowania tych funkcji wymagana jest wiedza administracyjna, prawna, politologiczna ale także historyczna a zwłaszcza wiedza o historii lokalnej. Jeśli jej się nie posiada należy korzystać z wiedzy i opinii ekspertów.

W uzasadnieniu do uchwały, radni nie powołują się na opinie takich osób. Są to podłe i złośliwe komentarze pozbawione merytorycznego wyjaśnienia i nie odnoszące się do fenomenu Rzeczypospolitej Grabowieckiej. Zagadnienia wymienione w petycji są przedmiotem mojego zainteresowania od 1995 r., tj. od czasów studiów doktoranckich w Akademii Obrony Narodowej. O Rzeczypospolitej Grabowieckiej wspominałem w swojej

pracy doktorskiej, pt. *Zbrojny ruch oporu w warunkach okupacji*. Książka ta została wydana w 1999 r. w AON, pod tytułem *Zbrojny ruch oporu w świetle międzynarodowego prawa humanitarnego konfliktów zbrojnych*. W 2000 r. wymienioną książkę przekazałem do Gminnej Biblioteki Publicznej w Grabowcu. W 2022 r. książkę zabrałem, ponieważ jak już pisałem na fb nie została nawet wprowadzona do ewidencji bibliotecznej. Dlaczego? Wedle informacji krążącej w przestrzeni publicznej pani bibliotekarka otrzymała zakaz – od miejscowego przedstawiciela, tzw. inteligencji - promocji mojej osoby. Mam nadzieję, że kiedyś wypowie się przed sądem, jako świadek. Faktycznie gmina Grabowiec wypromowała moją osobę!!!

Tak jak mówiłem w listopadzie 2022 r. na sesji RGG r., że mam wiedzę, kontakty i prosiłem o powierzenie mi wykonania tego przedsięwzięcia wspólnie z IPN, MKiDN, Urzędem ds. Kombatantów, MON i innymi instytucjami. Odpowiedź otrzymałem w postaci perfidnego uzasadnienia, które pisała osoba o wykształceniu zawodowym oceniając profesjonalnych historyków i przedstawiciela nauk o bezpieczeństwie.

Trzeba być złośliwym radnym aby pozwolić sobie na luksus takiej zwyczajnej hucpy. Do takiego poziomu schodzi RGG pod przewodnictwem pani Elżbiety Czaty (wykształcenie w okolicach średniego) posiłkując się „naukową” oceną wypracowaną przez panią Monikę Grabarczuk (wykształcenie zawodowe), przewodniczącą Komisji Skarg, Wniosków i Petycji.

Szanowna Państwo,

spokojny jestem o ocenę mojej działalności przez historię. Natomiast radni obecnej kadencji, za kilka lat będą deprecjonować książki, w których autorzy będą pisać o ich działalności. Tak jak przedstawiciel organów władzy lokalnej z okresu PRL, który w 1988 r. podpisał decyzję przeciwko legalizacji Społecznego Komitetu i budowie pomnika w Grabowcu Górze. Książkę o grabowieckiej Solidarności, (Eugeniusz Wilkowski, *Solidarność na terenie gminy Grabowiec w latach 1980-1989*, Chełm 2012), traktuje, jako fałszywą. Natomiast dokumenty publikowane w opracowaniu pokazują jego prawdziwą rolę. Mógł odnieść się pisemnie do przedstawionych dokumentów, o co zabiegał autor, przed publikacją monografii. Niestety przedstawiciel lokalnej władzy PRL tego nie zrobił. Pobocznie pragnę zauważyć, że jesteśmy jedyną gminą w Polsce, która taką monografię posiada. I oczywiście powstała z mojej inspiracji. Niestety, nie widziałem inspirującej roli radnych poprzednich kadencji w powstaniu tej książki a wprost przeciwnie utrudniano jej wydanie.

XIII. Dbanie o miejsca Pamięci Narodowej m.in. poprzez:

- **ujednolicenie nazwisk, pomordowanych we wrześniu 1939 r. w Grabowcu Górze oficerów i żołnierzy, na tablicy na terenie Mogił Pamięci Narodowej na Cmentarzu Parafialnym w Grabowcu, na tablicy w Kościele Parafialnym i na pomniku w Grabowcu Górze,**
- **zdemontowanie tzw. tablicy smoleńskiej z pomnika w Grabowcu Górze i umieszczenie jej w Izbie Pamięci lub na budynku innej instytucji,**

- tablica deprecjonuje miejsce Pamięci Narodowej, zrównuje ofiary zbrodni wojennej z osobami, które zginęły w katastrofie komunikacyjnej 10.04.2010 r.,
- wykonanie prac porządkowych i rewitalizacyjnych na terenie Mogił Pamięci Narodowej na Cmentarzu Parafialnym w Grabowcu,
- wykonanie prac porządkowych i rewitalizacyjnych przy pomniku w Grabowcu Górze.

Pragnę podkreślić, że Rada Gminy Grabowiec jedynie na *Petycję z 11 lipca 2022 r. w sprawie ujednolicenia nazwisk, pomordowanych we wrześniu 1939 r. w Grabowcu Górze oficerów i żołnierzy, na tablicy na terenie Mogił Pamięci Narodowej na Cmentarzu Parafialnym w Grabowcu, na tablicy w Kościele Parafialnym i na pomniku w Grabowcu Górze* odpowiedziała mi pozytywnie. Jednak przez okres sześciu miesięcy od złożenia petycji w tej sprawie nic nie uczyniono. Nie otrzymałem informacji, że Pan Wójt Gminy podjął działania w tym kierunku.

Pragnę przypomnieć, że próba ujednolicenia nazwisk była podjęta w 2017 r. przez poprzedniego Wójta Gminy. Należało więc wspólnie z IPN i ks. Proboszczem kontynuować prace zgodnie z zaplanowanym harmonogramem. Nadmieniam, że w kwietniu 2019 r. dokumentację w tej sprawie przekazałem Panu Bartoszowi Popkowi. Niestety obecny Wójt zaniechał jakichkolwiek działań w przedmiotowej sprawie. Petycję skierował do Rady, która była, tak naprawdę, skierowana do Wójta Gminy. Jest to ewidentny przykład uchylania się od obowiązków i odpowiedzialności wynikającej z *Ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym*.

W piśmie z dnia 5 maja 2022 r. Dyrektor Gospodarki Nieruchomościami i Skarbu Państwa Urzędu Wojewódzkiego stwierdza, że *Grób wojenny zamordowanych w 1939 r. żołnierzy Wojska Polskiego położony na cmentarzu parafialnym w Grabowcu został wyremontowany w 2017 r. Postępowanie administracyjne w sprawie ewentualnej zmiany inskrypcji na tej mogile nie było i nie jest prowadzone, gdyż Wójt Gminy Grabowiec nie złożył stosownego wniosku*²².

W sprawie pomnika w Grabowcu-Górze występowałem ponownie 06.06. 2022 r. gdy napisałem skargę do RGG w sprawie złamania przepisów prawa przez zamontowanie tzw. tablicy smoleńskiej. Rada skargę przekazała do Komendy Miejskiej Policji w Zamościu (uchwała nr XL/217/2022 RGG z dnia 10.06. 2022 r.). W skardze napisałem, że *tablicę należy zdemontować i umieścić w Izbie Pamięci lub na budynku innej instytucji, (...)*. W sprawie tej byłem przesłuchiwany przez Policję jako świadek. Do chwili obecnej nie otrzymałem informacji od Rady czy śledztwo się zakończyło i czy tablica została zdemontowana? We wrześniu 2022 r. przy pomniku odbywały się uroczystości patriotyczno-religijne. Zamontowana bezprawnie tablica nadal była widoczna. Taki stan rzeczy jest dewastowaniem miejsca Pamięci Narodowej. Oczekuję od Pana Wójta Gminy Grabowiec natychmiastowej reakcji i zdemontowania tzw. tablicy smoleńskiej a Radę Gminy proszę o wykonywanie funkcji kontrolnej.

²² Pismo nr GN-L.1331.2.2022 .DN z dnia 5 maja 2022 r. Dyrektor Gospodarki Nieruchomościami i Skarbu Państwa Urzędu Wojewódzkiego.

Szanowni Państwo

XIV. Inne niektóre moje skargi, wnioski i petycje dotyczące ochrony i opieki nad zabytkami, miejsc Pamięci Narodowej oraz działalności kulturalnej

Po pierwsze, 28 stycznia 2019 r. złożyłem do Elżbiety Czaty, przewodniczącej RGG i Pana Wójta wniosek w sprawie dyskusji, nt. *Stanu bezpieczeństwa kulturowego, działalności GOK oraz Biblioteki na terenie Gminy Grabowiec*. W piśmie zazaczyłem, że zacznem do dyskusji byłby artykuł z prof. Eugeniusza Wilkowskiego, pt. „*Wybrane aspekty bezpieczeństwa kulturowego społeczności lokalnych. Na przykładzie polityki kulturalnej Starostwa Powiatowego w Chełmie*”. Artykuł dołączyłem do wniosku. W cytowanym piśmie z 28 stycznia 2018 r. wskazałem na potrzebę dyskusji w zakresie wszelkich społecznych inicjatyw dotyczących poprawy działalności kulturalnej i podnoszenia poziomu bezpieczeństwa kulturowego: *Proponuję przygotowanie i zorganizowanie publicznej dyskusji z udziałem zainteresowanych osób. Ze swej strony służę pomocą (...). Pozostaję w nieodłącznym kontakcie. Proszę o pozytywne ustosunkowanie się do inicjatywy, jakże ważnej z punktu widzenia bezpieczeństwa kulturowego lokalnej społeczności i bezpieczeństwa państwa*. Odpowiedzi nie otrzymałem.

Po drugie, *Petycja do Wójta Gminy oraz Rady Gminy Grabowiec z dnia 5 sierpnia 2020 r. w sprawie konieczności natychmiastowego przeprowadzenia konkursu na Dyrektora GOK w Grabowcu*. Petycję wniosła grupa 50 mieszkańców. Osoba reprezentująca podmiot wnoszący Marek Gaska. Petycja nie została rozpatrzona zgodnie z prawem. Pan Wójt poparł lekceważące stanowisko Rady. Jednak moje dalsze wystąpienia, składane wnioski i skargi w przedmiotowej sprawie do RGG i Wojewody przyniosły pozytywny rezultat. Wojewoda nakazał Wójtowi natychmiastowe przeprowadzenie konkursu na stanowisko dyrektora GOK. Dyrektor GOK odpowiada za kulturę i po części za zabytki i miejsca Pamięci Narodowej, podlega mu Kustosz Izby Pamięci. Pracownicy GOK wydają opracowania promocyjne dotyczące zabytków i miejsc Pamięci Narodowej. W petycji, jak również w późniejszych wystąpieniach zwracałem uwagę na konieczność wzmocnienia oferty programowej GOK i Gminnej Biblioteki Publicznej. Niestety oferta programowa GOK i Biblioteki nadal budzi zastrzeżenia.

Dziwny jest też sposób powiadamiania mieszkańców o planowanych uroczystościach i imprezach. Ostatnio (styczeń 2023 r.) w tajemnicy przed obywatelami gminy odbyły się uroczystości poświęcone 160. rocznicy wybuchu powstania styczniowego i wieczornica poświęcona malarzowi Władysławowi Czachórskiemu

Po trzecie, 07.10. 2020 r., złożyłem wniosek do Małgorzaty Szajuk przewodniczącej Komisji Oświaty, Kultury, Ochrony Zdrowia i Spraw Socjalnych²³. Odpowiedzi merytorycznej nie otrzymałem, poza stwierdzeniem, że wniosek z dnia 7 października 2020 r. został przyjęty

²³ Wniosek z dnia 07.10.2020 r. (data wpływu 08.10. 2020 r.) do Małgorzaty Szajuk, Przewodniczącej Komisji Oświaty, Kultury, Ochrony Zdrowia i Spraw Socjalnych RGG dotyczy: oświaty, ochrony zdrowia i spraw socjalnych (wniosek zawiera siedemnaście postulatów i pytań). Zbiory prywatne autora.

przez Komisję: *Zgłoszone przez pana uwagi i problemy zostaną uwzględnione w pracach Komisji i Rady Gminy Grabowiec*²⁴.

Pragnę zauważyć, że zostały zrealizowane jedynie moje postulaty w sprawie zwiększenia bezpieczeństwa dzieci i młodzieży szkolnej poprzez zorganizowanie parkingu w innym miejscu. Obudowana i urządzona została Izba Pamięci a także zabezpieczono zbiory, które znajdowały się w miejscach do tego nie przeznaczonych. Po kolejnych moich wystąpieniach a nawet zawiadomieniach do Policji zostały naprawione urządzenia na placu zabaw przy szkole. Plac zabaw został także odgrodzony od szamba.

W punkcie dziesiątym we wniosku z 7. 10. 2020 r. do Małgorzaty Szajuk, pisałem: *uprzejmie proszę o wyjaśnienie jak wygląda w gminie sprawa ochrony zabytków, przed wszystkim chodzi mi o dawny budynek Urzędu Gminy i tzw. Górę Zamkową. Na początku roku proponowałem Pani Przewodniczącej RGG spotkanie członków rady i mieszkańców gminy z przedstawicielem WUOZ Delegatura w Zamościu.* Ponadto w punkcie szesnastym, pytałem panią Przewodniczącą Komisji: *uprzejmie proszę o wyjaśnienie jak w Gminie Grabowiec zorganizowana jest opieka nad Miejscami Pamięci Narodowej (groby wojenne, pomniki itp.)? Ostatnie zaniedbania, w tym obszarze, były przykładem braku funkcjonowania jakiegokolwiek systemu opieki nad Miejscami Pamięci Narodowej. Ile osób i kto w gminie posiada odznakę opiekuna Miejsc Pamięci narodowej?* Odpowiedzi do chwili obecnej nie otrzymałem.

Stwierdzam, że to Przewodnicząca Komisji Oświaty, Kultury, Ochrony Zdrowia i Spraw Socjalnych taką odpowiedź powinna wyegzekwować od Wójta Gminy. Stwierdzam, że odznakę opiekuna Miejsc Pamięci Narodowej można przyznawać także młodzieży szkolnej, a nie tylko nauczycielom.

Po czwarte, skarga z 14 lutego 2021 r. (data wpływu 15.02. 2021 r.) na działalność Wójta Gminy Grabowiec w trybie **art. 229 pkt 3 ustawy z dnia 14 czerwca Kodeks postępowania administracyjnego** została rozpatrzona uchwałą nr XXIV/122/2021 RGG z dnia 12 marca 2021. Uchwała zawierała błędy formalne Ponadto uzasadnienie (bez dekretacji radcy prawnego, osób funkcyjnych i jakiegokolwiek podpisu, oraz dekretacji, że to jest załącznik do uchwały). Uchwała nie zawiera przepisu mówiącego, że ustala się odpowiedź na skargę w brzmieniu zawartym w załączniku do niniejszej uchwały. Skarga została potraktowana jako bezzasadna. Rozpatrzenie skargi nie było merytoryczne. Skarga z dnia 14 lutego 2021 r. dotyczyła m.in. funkcjonowania GOK, działalności kulturalnej w gminie, funkcjonowania szkoły oraz ochrony i opieki nad zabytkami. Wójtowi Gminy postawiłem, m.in. takie zarzuty:

- **nieuaktualnienie przez Wójta Gminy nazwisk pomordowanych żołnierzy września z 1939 r. na tablicach umieszczonych na terenie (mogił wojennych, Cmentarza Parafialnego w Grabowcu, na pomniku w Grabowcu Górze i w Kościele Parafialnym). Pismo złożyłem do Wójta w 2019 r. w związku z opinią Dyrektora IPN w Lublinie. Rada Gminy w odpowiedzi na skargę stwierdziła, że pismo Dyrektora IPN w Lublinie nie jest zobowiązujące dla Wójta Gminy,**

²⁴ Zawiadomienie z dnia 15 października 2020 r.nr UG-RG.0021.4.2020. o sposobie rozpatrzenia wniosku. Podpisał Łukasz Steć, Przewodniczący Komisji Rewizyjnej. Zbiory prywatne autora; Zawiadomienie z dnia 15 października 2020 r.nr UG-RG.0021..2020. o sposobie rozpatrzenia wniosku. Podpisała Małgorzata Szajuk , Przewodnicząca Komisji Oświaty,, Kultury, Ochrony Zdrowia i Spraw Socjalnych. Zbiory prywatne autora.

- przewlekłe działanie w zakresie posadowienia tablicy upamiętniającej zamordowaną rodzinę Kozłowskich przez ukraińskich nacjonalistów w m. Bereść. *Rada Gminy stwierdziła, że sprawa w toku (...).*
- nieskuteczne działania w zakresie wyeksponowania znaczenia historycznego, przyrodniczego, kulturowego, edukacyjnego, rekreacyjnego i sportowego tzw. Góry Zamkowej. Brak jakiegokolwiek planu wykorzystania walorów tzw. Góry Zamkowej do celów edukacyjnych i rekreacyjnych. Rozwiązania prawno-administracyjne w tym obszarze proponowałem. *Rada Gminy stwierdziła, że organy Gminy właściwie dbają i eksponują walory tzw. Góry Zamkowej,*
- brak właściwego nadzoru Gminy nad ochroną zabytków, przede wszystkim, dawnym budynkiem Urzędu Gminy i tzw. Górą Zamkową". Na początku 2020 r. roku proponowałem Pani Przewodniczącej RGG spotkanie członków RGG z przedstawicielem WUOZ w Zamościu. Niestety mój wniosek nie został przyjęty a RGG uchyliła się od interwencji do WKZ w sprawie wymienionych zabytków.
- brak systemu opieki nad Miejscami Pamięci Narodowej w Gminie Grabowiec (groby wojenne, pomniki itp.). *Rada Gminy stwierdziła, że opieka jest wystarczająca.*

Szanowni Państwo

historia się powtarza nie tylko jako farsa ale przede wszystkim jako kwestia odpowiedzialności za podejmowane decyzje, opinie, uchwały i uzasadnienia.

XV. Debata o realizację dobra wspólnego

Szanowni Państwo,

debata o realizację dobra wspólnego ma obowiązkowo uwzględniać równość i niezależność partnerów społecznych oraz przedstawicieli wspólnoty samorządowej.

Pozwolę sobie zacytować słowa Bruce Ackermana, amerykańskiego filozofa i prawnika, który twierdzi, że w demokracjach konstytucyjnych prowadzi się dwa rodzaje polityki: politykę zwykłą i politykę konstytucyjną. Polityka konstytucyjna to, jak wiadomo realizacja wartości, które zostały zapisane w Konstytucji, przyjętej w referendum i uchwalonej przez parlament. Zasady te naród uznał za podstawowe i zaaprobował w Konstytucji. Dlatego zasady polityki konstytucyjnej musimy realizować wszyscy: obywatele, organy władzy, instytucje, partie polityczne i to w wieloletniej perspektywie.

Natomiast polityka zwykła jest realizowana przez władzę wybieraną, co cztery lata. Polityka zwykła realizowana przez władzę musi mieścić się w ramach polityki konstytucyjnej. A zatem musi szanować podstawowe wartości zawarte w Konstytucji, czyli: godność człowieka, swobodę wypowiedzi i zgromadzeń, instytucje demokracji bezpośredniej i pośredniej oraz dawać gwarancję sprawiedliwego procesu.

Słowa tego uczonego przywołuje prof. dr hab. Marcin Matczak w książce, pt. *Tajne państwo z kartonu. Rozważania o Polsce, bezprawiu i niesprawiedliwości*, Wydawnictwo Znak, Kraków 2022. Prof. Matczak porównuje politykę konstytucyjną do długiej i szerokiej autostrady, a politykę zwykłą do prowadzenia samochodu po tej autostradzie, czyli *wolno zmienić pas ruchu, można zwolnić i przyspieszyć, ale w żadnym wypadku nie wolno cofać i zawracać.*

Otóż Rada Gminy Grabowiec i Pan Wójt zawraca na konstytucyjnej drodze. Powołując się na niewiedzę mieszkańców, twierdząc, że mieszkańcy nie wiedzą, co podpisują, stawiają nieuzasadnione zarzuty także wobec mojej osoby, wnoszącej petycje i *Obywatelską Inicjatywę Uchwałodawczą*, że zmuszałem mieszkańców do podpisywania. Pragnę stwierdzić, że petycje, obywatelska inicjatywa uchwałodawcza, referendum lokalne, skargi, wnioski to strażnicy Konstytucji i ustaw na poziomie wspólnoty samorządowej.

Negowanie tych instytucji i stygmatyzowanie mieszkańców, że podpisywali się pod filarami demokracji i społeczeństwa obywatelskiego -na szczęblu gminy, źle służy interesom wspólnoty. Środki dobrane przez organy Gminy Grabowiec do realizacji polityki zwykłej podważają więc podstawowe wartości zapisane w Konstytucji.

Z instytucji demokratycznego państwa prawa, urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej, jakim jest Rzeczpospolita Polska, organy Gminy Grabowiec, czynią pośmiewisko w powiecie, województwie i całej Polsce. Organy Gminy łamiąc tak istotne wartości konstytucyjne zapominają, że Rzeczpospolita Polska jest dobrem wspólnym wszystkich obywateli. Można powiedzieć, że w gminie Grabowiec instytucja społeczeństwa obywatelskiego staje się iluzoryczna. Warto zaznaczyć, że jak na poziomie wspólnoty samorządowej, zanika społeczeństwo obywatelskie to zanikają podwaliny demokracji i rodzi się dyktatura, *mająca karykaturalny, ludyczny i knajacki charakter*.

Jak twierdzi Jürgen Habermas, niemiecki filozof i socjolog, właściwe funkcjonowanie społeczeństwa zależy od jakości komunikacji między jego członkami na poziomie państwa i lokalnym. Komunikacja ta odbywa się poprzez działalność polityków, dziennikarzy, naukowców, przedstawicieli lokalnych elit, a także zwykłych ludzi. Wszyscy mają prawo, korzystać z wolności wypowiedzi, wolności publikacji, rozpowszechniać poglądy, stanowiska i reprezentowane wartości w ogólnospołecznej dyskusji.

Na szczęblu wspólnoty samorządowej takimi narzędziami społecznej zinstytucjonalizowanej komunikacji są instytucje, o których mówiłem oraz uchwalane prawo miejscowe. Jest on językiem, w którym wspólnota samorządowa formułuje swoje stanowisko, co do najważniejszych rzeczy i celów do których zdąża. Takim celem były przywołane petycje i *Projekt Obywatelskiej Inicjatywy Uchwałodawczej w sprawie ośrodka dla osób z niepełnosprawnościami*.

Społeczna dyskusja na poziomie Gminy, w szczególności dyskusja nad *Projektem Obywatelskiej Inicjatywy Uchwałodawczej* (zebraliśmy ponad 500 podpisów) i zgłoszonymi petycjami, jeśli miała mieć sens, powinna przebiegać według pewnych warunków. Według J. Habermasa te warunki *to konstrukcja* tzw. *idealnej sytuacji mowy*. Polega to na tym, że nikt nie jest wykluczony z dyskusji, każdemu zapewnia się możliwość w niej udziału na zasadzie równości szans, każdy może skrytykować pozycję rozmówcy, nikt nie działa pod przymusem, także przymusem zakończenia dyskusji w danym czasie, *a każda strona ma obowiązek uwzględnić dobry argument*.

Idealna *sytuacja mowy* jest utopią, ale zbyt dalekie odejście od tego wzorca oznacza zaprzeczenie dyskusji. A zaprzeczenie dyskusji to brak demokratycznej legitymacji dla jej efektu, to narzucenie partykularnego zdania władzy lub części mieszkańców, tzw. elit innym, to wreszcie – jak wskazuje Habermas – droga do autorytaryzmu. Jak już wspomniałem, na szczęblu gminy *do dyktatury, mającej karykaturalny, ludyczny i knajacki charakter*. Dlatego

współczesne konstytucje chronią swobodę wypowiedzi, zabraniają cenzury, gwarantują każdemu równy udział w życiu politycznym i wspólnoty samorządowej gminy.

Debata o realizację dobra wspólnego ma obowiązkowo uwzględniać równość i niezależność partnerów społecznych oraz przedstawicieli wspólnoty samorządowej. Habermas nie daje, żadnej nadziei społeczeństwu, które ze sobą nie rozmawia. Wtedy debatę zastępuje manipulacja, szczerą komunikację wypiera propaganda, demokrację zastępuje **dyktatura gminna mająca karykaturalny i knajacki charakter**. Koniec rozmowy to początek przemocy, która doprowadza do rzucania butelkami w kota, blokowania furty, obrażania w miejscach publicznych poprzez popychanie, wyśmiewanie (sklep, remiza OSP, ulica Wojsławska przy szkole). Oczywiście nie ma winnych, nie ma świadków, bo prymitywna osoba używająca takich metod nie zauważa popełnienia przestępstwa czy wykroczenia, dla niej to forma jej wypowiedzi).

Aby temu przeciwdziałać 31.05. 2021 r. do Wójta Gminy Grabowiec złożyłem wniosek o zezwolenie na uruchomienie w GOK Gminnego Centrum Edukacji Obywatelskiej. Celem Centrum miała być edukacja w zakresie wiedzy o społeczeństwie obywatelskim, o demokratycznym państwie prawnym, o historii najnowszej Polski i regionalnej, a zwłaszcza o „Rzeczypospolitej Grabowieckiej”, o wspólnocie samorządowej, o ochronie środowiska i dóbr kultury oraz o ochronie i opiece nad zabytkami, o ochronie danych osobowych, o systemie bezpieczeństwa III RP i katolickiej nauce społecznej. Wykładowcami mieli być znani i doświadczeni wykładowcy akademicki a także osoby pracujące na stanowiskach w administracji państwowej i samorządowej oraz służbach mundurowych (pismo do Wójta Gminy z dnia 31.05. 2021 r.).

Powstanie Centrum Edukacji Obywatelskiej miało być praktyczną realizacją zadań, jakie na wójta Gminy nakłada **Ustawa z 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym** w zakresie form pobudzania aktywności obywatelskiej i upowszechniania idei samorządowej wśród mieszkańców gminy (wniosek został złożony 24.11. 2020 r. - odpowiedzi nie otrzymałem).

We wniosku zauważyłem, że instytucje gminne nie realizują w tym zakresie zadań wynikających z przywołanej **ustawy** i nie wspierają Wójta w jego ustawowych obowiązkach. Niestety moja inicjatywa mieszcząca się w kategorii dobra wspólnego nie została zrealizowana, ponieważ kazano mi płacić za wynajęcie sali w GOK. Tak, to jest kuriozum w wykonaniu Pana Wójta i RGG. Dyrektor GOK pospieszył się z przygotowaniem umowy najmu sali, że zamiast GOK w Grabowcu do umowy wpisał „Miejska Biblioteka Publiczna w Mogilnie”. To nie dowcip, to się stało naprawdę.

Deprecjonując powstanie Centrum Edukacji Obywatelskiej w GOK w Grabowcu (Pan Wójt i RGG) oraz powstanie stowarzyszenia Wolna Rzeczpospolita Grabowiecka (Przewodnicząca Komisji... Pani Małgorzata Szajuk) uniemożliwiono członkom wspólnoty samorządowej uczestniczenie w programie organizowanym przez Ministerstwo Edukacji i Nauki z 26 sierpnia 2022 r. nt. „**Międzypokoleniowe Centra Edukacyjne - wsparcie integracji międzypokoleniowej**”. Przedmiotem założeń tego programu było:

Po pierwsze, edukacja międzypokoleniowa rozumiana jako wymiana zasobów wiedzy, doświadczeń i umiejętności między młodszyimi i starszymi generacjami oraz budowanie wzajemnego zrozumienia i solidarności międzypokoleniowej między młodszyim a starszym pokoleniem.

Po drugie, *uczenie się ustawiczne*, rozumiane, jako wszelkie działania związane z uczeniem się przez całe życie, zmierzające do poprawy poziomu wiedzy, umiejętności i kompetencji w perspektywie osobistej, obywatelskiej, społecznej i związanej z zatrudnieniem.

Cele programu były następujące:

- ✓ budowanie integracji międzypokoleniowej poprzez zawiązanie na drodze formalnych i intencjonalnych działań łączności między generacjami,
- ✓ budowanie więzi społecznych i rozwijanie współpracy międzypokoleniowej,
- ✓ promocja społeczeństwa doceniającego wartości i zasoby każdej generacji oraz jednostki, rolę młodych i starszych w ich rodzinach i społecznościach,
- ✓ podnoszenie zrozumienia i widoczności wspólnoty interesów między pokoleniami,
- ✓ rozszerzenie oferty edukacji pozalekcyjnej oraz pozaszkolnej,
- ✓ wspieranie rozwoju nauki języka polskiego i oświaty polskiej (...),
- ✓ budowanie społeczeństwa wiedzy.

No cóż na złożoną 14.lutego 2022 r. petycję w *sprawie polepszenia jakości pracy Rady Gminy Grabowiec, Komisji Skarg Wniosków i Petycji oraz polepszenia jakości merytorycznej projektów uchwał zgłaszanych na posiedzenia rady gminy* radni stwierdzili, że *nie potrzebują kształcenia ustawicznego*. Dlatego też radni zanegowali petycję z tego zakresu. Złożone przeze mnie petycje zostały uznane jako bezzasadne:

Szanowni Państwo,

uprzejmie proszę o pozytywne rozpatrzenie petycji zgodnie z *Ustawą z dnia 11 lipca 2014 r. o petycjach* (Dz. U. z 2018 r., poz. 870) oraz *przepisami ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego* (Dz. U. z 2021 r. poz. 735, 1491).

Zgodnie z *art. 4, ust. 3 ustawy z dnia 11 lipca 2014 r. o petycjach* proszę o ujawnienie na stronie BIP Gminy Grabowiec przedmiotu i treści petycji, nazwiska i imienia, oraz meila osoby wnoszącej petycję.

Uprzejmie proszę aby zgromadzona dokumentacja w przedmiotowej sprawie była dostępna i można było z niej skorzystać na podstawie *Ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej* (Dz. U z 2020 r., poz. 2176).

Uprzejmie proszę o powiadomienie o terminie posiedzenia Komisji w przedmiotowej sprawie. Termin posiedzenia Komisji podaje się do publicznej wiadomości a obywatele mają prawo wstępu na sesji rady gminy i posiedzenia Komisji, a także dostęp do dokumentów wynikających z realizowania zadań publicznych zgodnie z *art. 11b ustawy z dnia 8 marca 1990 r. samorządzie gminnym. Działalność organów gminy jest jawna. Ograniczenia jawności mogą wynikać wyłącznie z ustaw.*

Z poważaniem

